

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

**İLKOKUL VE ORTAOKULLARDA UYGULANAN SOSYAL
KULÜPLERİN İŞLEVLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

Abdulkadir SAĞLAM

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2014

İLKOKUL VE ORTAOKULLARDA UYGULANAN SOSYAL KULÜPLERİN
İŞLEVLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Abdulkadir SAĞLAM

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2014

KABUL VE ONAY

Abdulkadir SAĞLAM tarafından hazırlanan "İlkokul ve Ortaokullarda Uygulanan Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri" başlıklı bu çalışma 30.05.2014 tarihinde yapılan savunma sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

[İmza]

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA (Başkan)

[İmza]

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA (Danışman)

[İmza]

Yrd. Doç. Dr. Hayati ÇAVUŞ

[İmza]

Doç. Dr. Zihni MEREY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

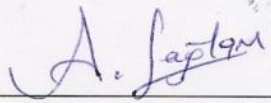
BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

30.05.2014

[İmza]

Abdulkadir SAĞLAM

TEŞEKKÜR

Çalışmanın bütün aşamaları ve her safhasını titizlikle takip eden, bütün sorularıma her daim cevap veren ve bana olan güvenini her zaman hissettiren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA'ya çok teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca derslerine girdiğim hocalarıma ve özellikle analiz çalışmaları başta olmak üzere, değerli vaktini ayırıp desteğini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hayati ÇAVUŞ'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırma yapmamda gerekli kolaylıkları gösteren Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, okul müdürlüklerine ve araştırmaya katılıp fikirlerini beyan ederek kıymetli vaktini ayıran tüm öğretmen arkadaşlarıma minnettarım.

Bugünlere gelmemde emeği geçen, başta ailem olmak üzere tüm herkese ve bu yolda birlikte yürüdüğüm, geç tanıdığım için pişmanlık duyduğum, fikirleriyle bana ışık tutan, kontrolleriyle yardımcı olan sevgili dostlarım Hüzeyf GÜNGÖR ve İlhan POLAT'a sonsuz teşekkürler.

Ve en önemlisi, benim bu yola girmemi ve çalışmaya tutunmamı sağlayan, beni yüreklendiren, bana cesaret veren, güvenen, bu zorlu süreçte bana katlanan, fedakârlıklar gösteren ve hep yanımda olan eşim GÖKÇE; çok yakın bir zaman önce "ailemize hoş geldin" dediğimiz ve bize şans getireceğine inandığımız biricik kızımız NİSA, iyi ki varsınız.

ÖZET

SAĞLAM, Abdulkadir. *İlkokul ve Ortaokullarda Uygulanan Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2014.

Bu araştırmada öğretmen görüşlerine yönelik olarak, “İlk ve ortaokullarda uygulanmakta olan sosyal kulüp çalışmalarının öğrenciler üzerindeki işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?” sorusuna bağlı olarak sosyal kulüplerin işlevleri; “Sosyal kulüp çalışmalarının sosyal, eğitsel ve ekonomik işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?” ve “Sosyal kulüp çalışmalarının bireysel ve disiplinsel işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?” alt boyutlarında incelenmiştir.

Çalışmanın evrenini 2012-2013 eğitim öğretim yılı II. döneminde Van ili merkez ilçesinde ilk ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Örneklem ise bu okullarda görev yapan ve basit tesadüfi örneklem yöntemiyle belirlenen 412 öğretmenden oluşmuştur.

Araştırma tarama modeline uygun bir şekilde yapılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak hazırlanan ve pilot uygulaması yapılan “Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği” ile elde edilmiştir. Beşli likert formatında hazırlanan ölçekten elde edilen veriler, istatistik paket programlar ile analiz edilmiştir. Araştırmanın analizinde Non-parametrik test uygulamalarından olan Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Sonuç olarak öğretmenler, sosyal kulüplerin işlevlerinin amacına ulaşım sağlamadığına yönelik olarak orta düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşleri cinsiyet, branş, kıdem, mezun olunan fakülte türü, sosyal etkinliklere katılma sıklığı ve sosyal içerikli bir projede yer alma değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta iken, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler

Sosyal kulüpler, sosyal kulüplerin işlevleri, öğretmen görüşleri, ilkokul ve ortaokullar.

ABSTRACT

SAGLAM, Abdulkadir. *Views of Teachers Towards Functions of Social Clubs Implemented in Primary and Secondary Schools*, Master Thesis, Van, 2014.

In this study, the functions of social clubs depending upon the question "Do social club activities implemented in primary and secondary schools reach their aims on students?" and "Do social, educative and financial functions of social clubs reach their aims?" and "Do individual and disciplinal functions of social clubs reach their aims?" sub-dimensions are examined.

The teachers, who work in Van city centre primary and secondary schools in II. Term of 2012-2013 academic year, form target population of the study. Sample of the study is 412 teachers working at those schools and determined by simple random sampling.

The study is prepared eligibly to scanning model. Datum were obtained by researcher via "Determining the Function of Social Clubs Scale" that was prepared by asking expert opinion and implementing pilot scheme. Datum obtained by the scale, which was prepared as five point likert, were analyzed with statistics package software, Mann Whitney U and Kruskal Wallis test that are Non- parametric test, were used in the analysis of the study.

Consequently, teachers have expressed medium positive level opinions about whether functions of social clubs reach their aims or not. While the views of teachers differentiate meaningly according to variables such as gender, speciality, seniority, alma mater, frequency of attending social activities and being a member of a social project, there isn't a meaningful difference according to educational background variable.

Key words

Social clubs, functions of social clubs, views of teachers, primary and secondary schools.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
1.BÖLÜM : GİRİŞ	1
1.1. Ders Dışı Etkinlikler	3
1.1.1. Ders Dışı Etkinliklerin Amaçları ve Değerlendirme Esasları.....	6
1.2. Sosyal Kulüpler	8
1.2.1. Sosyal Kulüplerin Tarihçesi.....	10
1.2.2. Sosyal Kulüplerin Amaçları.....	15
1.2.3. Sosyal Kulüplerin Kurulması ve İşleyişi.....	16
1.2.4. Sosyal Kulüplerin İşlevleri.....	19
1.3. Literatür Tarama	21
1.4. Amaç	29
1.5. Önem	30
1.6. Varsayımlar	30
1.7. Sınırlılıklar	30
1.8. Tanımlar	31

2. BÖLÜM : YÖNTEM	32
2.1. Araştırma Modeli	32
2.2. Evren ve Örneklem	32
2.3. Verilerin Toplanması	32
2.4. Veri Toplama Araçları	33
2.4.1 Kişisel Bilgi Formu	33
2.4.2. Sosyal Kulüplerin İşlevini Belirleme Ölçeği.....	33
2.5. Ölçeğin Normallik – Güvenirlik ve Geçerliği	35
2.6. Verilerin Analizi	38
3. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI	39
3.1. Demografik Bulgular	39
3.1.1. Demografik Değişkenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevleri	
Üzerindeki Etkisine Yönelik Bulgular	42
3.1.1.1. Öğretmenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik	
Görüşleri	43
3.1.1.2. Cinsiyet Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri	
Üzerindeki Etkisi	44
3.1.1.3. Branş Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri	
Üzerindeki Etkisi.....	45
3.1.1.4. Kıdem Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri	
Üzerindeki Etkisi	46
3.1.1.5. Öğrenim Durumu Değişkeninin Sosyal Kulüplerin	
İşlevleri Üzerindeki Etkisi.....	47
3.1.1.6. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türünün	

<i>Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi</i>	47
<i>3.1.1.7. Sosyal Etkinliklere Katılma Sıklığının Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi</i>	48
<i>3.1.1.8. Sosyal İçerikli Bir Projede Yer Alma Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi</i>	49
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	
Tartışma ve Sonuç	51
Demografik Değişkenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisine Yönelik Sonuçlar	51
Öneriler	54
Uygulayıcılara Öneriler	54
Araştırmacılara Öneriler	55
KAYNAKÇA	56
EK 1. Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği	61
EK 2. İzin Belgesi Örneği	64
ÖZ GEÇMİŞ	65

KISALTMALAR DİZİNİ

EKÇ: Eğitsel Kol Çalışmaları

SEE: Sosyal, Eğitsel, Ekonomik

BD: Bireysel ve Disiplinsel

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Ölçeğin Normallik Hesaplaması	35
Tablo 2. Cronbach Alpha Güvenirlik Hesaplaması	35
Tablo 3. Ölçeğin Standart Hata Analizi	35
Tablo 4. Örneklem Yeterliliği	36
Tablo 5. Faktör Yük Değeri Normal Olmayan Maddeler	36
Tablo 6. Sosyal, Eğitsel, Ekonomik Boyuttaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri...	37
Tablo 7. Bireysel ve Disiplinsel Boyuttaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri	37
Tablo 8. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı	39
Tablo 9. Öğretmenlerin Branş Dağılımı	39
Tablo 10. Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Dağılımı	40
Tablo 11. Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	40
Tablo 12. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türüne Göre Dağılımı.....	41
Tablo 13. Öğretmenlerin Üniversitede Sosyal Etkinliklere Katılma Sıklığına Göre Dağılımı	41
Tablo 14. Öğretmenlerin Herhangi Bir Projede Yer Alma Durumuna Göre Dağılımı	42
Tablo 15. Öğretmenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik Görüşleri	43
Tablo 16. Cinsiyet Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi	44
Tablo 17. Branş Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi	45
Tablo 18. Kıdem Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi	46
Tablo 19. Öğrenim Durumu Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi.....	47
Tablo 20. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türünün Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi	48

Tablo 21. Sosyal Etkinliklere Katılma Sıklığının Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi	49
Tablo 22. Sosyal İçerikli Projede Yer Alma Sıklığının Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi	50

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Binlerce yıllık geçmişe sahip insanoğlu her dönem araştırma konusu olmakla birlikte, günümüzde insana ve insanı inceleyen bilimlere verilen önem git gide artmaktadır. Bunun birçok nedeni olmakla birlikte en önemli nedeni insanın çok yönlü ve karmaşık bir yapısının olmasıdır.

İnsan, eylemde bulunan, arzu eden, özgürlük isteyen, otoriteye bağlanan, çalışan, üreten, değer ve kültür oluşturan, inanan, konuşan, bilen, öğrenen, eğitilebilen, “sosyal bir varlık” olarak tanımlanır. İnsan, kendinden öncekilerin oluşturduğu bir toplum ve kültür içinde büyümekte, gelişmekte, eğitilmekte ve kendini geliştirmektedir. Bu insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik olup, başkalarına bağımlı kılmasıdır (Şişman, 2006: 40).

İnsanın başkalarına bağımlılığı henüz doğmadan önce anne karnında başlamaktadır. Anne karnındaki bebek çevre koşullarından etkilenmektedir. Buradaki çevreden kasıt ise döl yatağıdır (McConel, 1959; Akt: Koçinalı, 2008: 1). Doğduktan sonra ise aile içindeki kişiler, hayvanlar, varlıklar, aile dışındaki diğer insanlar gibi bireyin karşıtı olduğu tüm varlıkların oluşturduğu çevreden, kişinin etkilenmesi söz konusudur. Yani kişi bu çevreden öğrendikleri ile hayatta mücadele etmesini ve davranış biçimlerini belirler. Değişik biçimlerde tanımlanmakla beraber psikologların bir çoğu öğrenmenin bireyin çevresiyle etkileşim kurması sonucu gerçekleştiğini ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirdiği sonucunda hem fikirlidir (Fidan, 1996: 21). “Öğrenme, bireyin çevresiyle belli bir düzeydeki etkileşimleri sonucunda meydana gelen nispeten kalıcı izli davranış değişmesidir” (Senemoğlu, 1998: 88). “Eğitim de bir davranış değiştirme süreci olarak tanımlandığında, insan davranışı, eğitimin de bir konusu olmaktadır” (Şişman, 2006: 65).

Eğitim kavramı, ilk insanla var olan, her dönemle önemini koruyan ve farklı dönemlerde sosyal özellikler paralelinde farklı tanımlanan bir kavramdır. E. Durkheim, “sosyal olmayan nesli sosyalleştirmek” şeklinde eğitimi tanımlarken, Spencer de “tam yaşayışa hazırlık” olarak farklı bir eğitim tanımı yapmaktadır (Töremen, 2010: 13).

Başka bir ifadeye göre ise eğitim, toplumdaki kültürlenme sürecinin bir parçasıdır. İnsanın kişilik yapısı, içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Her toplum kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara aktarır. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi, toplum içinde etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı öğrenmeler kültürel özelliklerin yeni kuşaklara aktarılmasıyla gerçekleşir. Kültürel özelliklerin yeni kuşaklara aktarılması kültürlenme olarak da adlandırılabilir. “Kültürlenme, ailede, sokakta ve hemen her yerde bilinçli ya da bilinçdışı, yaygın, kendiliğinden oluşan ve bireysel olan öğrenmeleri de kapsar. Kültürlemenin amaçlı olarak yapılan kısmı eğitimidir” (Demirel ve Kaya, 2007: 12).

Bu tanımlardan yola çıkarak eğitim, bireyi yetiştirmede farklı yönleri ortaya çıkarma süreci olarak da tanımlanabilir. Süreç boyunca insan, gerek ahlaki, gerek bilimsel, gerekse de sosyal yönden kendini geliştirerek Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisinin en üstünde yer alan “Kendini Gerçekleştirme” basamağına ulaşmaya çalışır. Bu bütün insanlık için de aynıdır.

Her ülke eğitimin amaçlarını kendi devlet felsefesi ve ihtiyaçları çerçevesinde belirleyerek bu doğrultuda bireyler yetiştirmektedir. Bu bağlamda Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçlarından birisi “beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmektedir” (www.meb.gov.tr).

Bu özellikleri kazanacak bireyleri yetiştirmek için farklı eğitim programları uygulanmaktadır. Eğitim programı ise öğretim- öğrenme süreçlerini kapsayan öğretim programı ve öğretim programı dışındaki faaliyetlerin programlarının tümüdür. Bu faaliyetlerin başlıcaları, sosyal kulüp faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, özel kurslar, gezi- gözlem incelemeleridir. Bunlar genellikle ders dışı faaliyetlerdir. Ancak hepsinin eğitim programı çerçevesinde programlanması ve birer programlarının ya da planlarının olması gerekmektedir. Bunların hepsi eğitim programlarında da yer alır (Küçükahmet, 2009:9).

Okullarda eğitim programları içerisinde yer alan sosyal kulüp faaliyetleri, ilkokul ve ortaokullarda yeterince uygulanmamaktadır. Oysa bu faaliyetler öğrencilerin gelecek hayata hazırlanmalarında dersler kadar önemlidir (Güleryüz, 1988: 31).

Tüm ilkokul ve ortaokulda sosyal kulüp faaliyetleri uygulanmakta ve her öğrenci bir kulübün üyesi olmaktadır. Ancak, sosyal kulüpler uygulanırken diğer eğitim faaliyetleri gibi bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır. Hangi sorunların ne ölçüde yaşandığını ortaya koymak, olası sorunlara çözüm bulma ve sosyal kulüp faaliyetlerinin daha etkili uygulanması ve işlevlerini yerine getirmesi noktasında etkin rol oynamaktadır. Bu sorunların ortaya konulması ve çözüm önerilerine yönelik olarak bazı araştırmalar yapılmış, fakat ilkokul ve ortaokullardaki sosyal kulüp faaliyetlerinin işlevlerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesine yönelik olarak herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

1.1. DERS DIŞI ETKİNLİKLER

Okul, toplumsallaşma araçlarından birisidir. Okul, çocuğa boş zamanlarını değerlendirme olanakları sağladığı ölçüde onun toplumsallaşmasını kolaylaştırmaktadır. Ülkemiz eğitim sisteminde genel amaçlar arasında yer alan “...yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek ve boş zamanlarını, kendisine ve topluma yararlı olacak biçimde okuma, güzel sanatlar, oyun, spor, gezi, eğlence gibi başka yollarla değerlendirir” gibi amaçlar ve bunların gerçekleştirilmesi çabaları, okulların bu konuda sorumluluk almasıyla gerçekleşir (Tezcan, 1994: 85).

Yeniden yapılandırmacı eğitim programlarındaki önemli paradigma değişimlerinden birisi de şudur: Okul sadece öğrencilerin bilgi edindiği bir yer değil, aynı zamanda öğrenciyle birlikte öğretmenin ve ebeveynlerin birlikte öğrendikleri bir merkezdir. Bu amaçla günümüzde okullar gerek öğrencinin gerekse de ebeveynlerin boş zamanlarını değerlendirebileceği eğitim ortamları haline dönüştürülmektedir. Bunun için de okullar; hem müfredat, hem de müfredat dışı programlar düzenleyerek bu konuda söz sahibi olmaktadır.

Genel itibariyle müfredat dışı etkinlikler arasında yer alan sosyal kulüp faaliyetleri, gezi- gözlem ve incelemeler, özel günlerin kutlanması, özel kurslar spor etkinlikleri vb. faaliyetler örtük programın sınırları içerisinde yer almaktadır. Ancak

örtük programlar eğitimciler tarafından gerekli önemi görmemektedir. Bu konuda Demirel (2008: 7) “genelde program geliştirme uzmanları okullarda okutulan derslerin programını hazırlama çabalarına önem vermekte, ders dışı etkinlikler için herhangi bir program çalışması yapmamaktadırlar. Özellikle de bireylerin yaratıcılıklarını geliştirici etkinliklerin düzenlenmesine ilişkin program düzenlemelerine yeterince yer ve zaman ayırmamaktadırlar” şeklinde görüş belirtmiştir.

Demir’e göre (1972: 14) ise “okul gerçek hayatı en iyi şekilde işleyen ve öğrencileri gerçek hayata göre yetiştirmeyi amaç edinen çabaları devam ettirmek için demode olmuş ve geçerliliğini kaybetmiş çalışmalara son vermek zorunda kalmıştır. Bu itibarla öğrenci yalnız, öğretmeni dinleyen kuru bilgiler edinen kimse değil, bilgi ve beceriye sahip olmak için çaba gösteren bir insan olmalıdır. Bu durumun yaratılması ise her bakımdan öğrencilerin okuldaki bütün çabalara katılmalarını gerçek okulun amaçlarına göre yetiştirilmelerini gerektirmektedir”.

Demirel (2008: 7) “öğrencilerin toplumsal hayata uyumunu sağlamada örtük programlar, bazı durumlarda eğitim programları kadar etkili olmaktadır. Eğitim aşamasının her düzeyinde örtük programların, öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Program geliştirme uzmanları, eğitimde program geliştirme çalışmalarında örtük programları iyi çözümleyebilmeli ve onu normal eğitim programının bir parçası haline getirebilmelidir. Bu yolla öğrencilerin ders dışı konulardan bilgi sahibi olmaları ve kendilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır” ifadelerine yer vererek ders dışı etkinliklerin önemini vurgulamıştır.

Ders dışı etkinlikleri Aytuna (1963: 156) “öğrencilerin ders dışı faaliyetleri deyince, her okulda, bilhassa klasik öğretim programlarıyla ve pasif metotlarla çalışan okullarda dersler vasıtasıyla ve dersler arasındaki eğitim ve öğretimin eksik bıraktıklarını tamamlamak maksadıyla teşkilatlandırılmış akademik, pratik ve hayati değerdeki eğitsel öğrenci faaliyetleri anlaşılır” şeklinde tanımlamıştır.

Bir başka tanıma göre ders dışı etkinlikler; “okul gözetiminde yapılan, düzenli, öğrenci gönüllüğü esasına dayanan, sportif ve sportif olmayan birçok kulüpten oluşan ve notla değerlendirilmeyen etkinliklerdir” (Deines, 2002: 12).

Ders dışı etkinlikler, eğitimin amaçlarına uygun olarak dersler dışında, okulda ve okul dışında yapılan eğitim ve öğretim çalışmalarının tümünü kapsar. Ders dışı

etkinlikler de, okul programlarının bir parçasıdır. Okulda dersler, her ne kadar öğretim programlarına ve öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine göre yapılırsa da, bunların ulaşamadığı noktalar olabilir. Bu noktalara ulaşmak ve öğrencilerin, özellikle mesleki kişiliklerinin gelişmesine yardım edecek bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmak, ders dışı etkinliklerle gerçekleşir (Binbaşoğlu, 2000: 63).

Okullar gerçek bir topluluktur ve okullarda topluluk hayatı yaşanır. Okulda bireylerin topluluk içinde rol ve görev alması, gerçek bir toplum hayatı geçirmesi sağlanmalıdır. Okulda ders içi ve ders dışı uygulamalarla öğrencilerin yetenekleri geliştirilmeli, onlara hem bilgi hem de iyi davranışlar kazandırılmalıdır. Aynı zamanda da demokratik bir uygulama içinde demokrasi bilinci verilmelidir (Şahan, 1995: 1). Öğrencilerin demokrasi kavramını anlamalarını, demokratik davranış kazanmalarını sağlayacak en önemli çalışma, ders dışı etkinliklerdir.

Bu nedendir ki ders dışı etkinlikler, sınıfla gerçek hayat arasındaki boşluğa köprü olan etkinliklerdir. Öğrenciler bu etkinliklerle uğraşırken hem yeni karşılaştıkları araçları kullanmayı hem de yeni beceriler kazanacakları güvenli bir ortam bulurlar. Bu etkinlikler denetlenen etkinlikler olduğu halde, bunları düzenleme ve bunlara katılım öğrencilerin sorumluluğu altındadır (Eroğlu, 2008: 6).

Ders dışı etkinlikler, öğrencilere kişisel gelişim olanağı sağlarlar. Bu nedenle, eğitimciler, öğrenmenin sadece sınıf içinde değil yaşam boyu ve hayatın bütün yönlerinde gerçekleştiğine öğrencilerini ikna etmeli ve onları bu etkinliklere yönlendirmelidirler (Bradley, 2004: 13). Çünkü bu etkinliklerin; kişinin bedensel güç ve uyumluluğunu geliştirmek, temel bilgileri uygulama fırsatı sağlamak, kişinin ilgi ve tutumlarını keşfetmek, yeti ve yetenekleri en üst düzeyine kadar geliştirmek, kişiyi ekonomik bağımsızlığa ve ileri öğretime hazırlamak, estetik ve dinlendirici etkinliklere yöneltmek, en uygun kişisel ve grup yaşamlarını sağlamak gibi hedefleri vardır (Eroğlu, 2008: 6).

Ders dışı etkinlikler çok çeşitli olabilir. Bunlar cinsiyete, yaşa, uygulandığı yere hatta mevsimlere göre sınıflandırılabilir. En çok görülen ders dışı etkinlikler ise şunlardır: okulların açılma ve kapanma törenleri, büyük kişilerin doğum ve ölüm yıldönümlerinde yapılan tören ve toplantılar, bayramlar, zaman zaman belirli gün ve haftalarda verilen konferanslar, çeşitli spor etkinlikleri ve yarışmalar, okulda gazete,

dergi ve yıllık çıkarılması, bando, okul orkestrası, koro, konser gibi müzik etkinlikleri ve temsiller, geziler, münazaralar, öğrenci kuruluşları ya da öğrenci kulüpleridir (Karlı, 2006: 31).

1.1.1. Ders Dışı Etkinliklerin Amaçları ve Değerlendirme Esasları

Ders dışı etkinlikler, eğitimin birçok amacını karşılar. Bu etkinlikler öğrencinin toplumsallaşmasına, ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda çalışma alışkanlığı kazanmasına ve kişiliğinin gelişmesine yardım eder. Derslerle ders dışı etkinlikler arasındaki ayrılık, amaçlar bakımından değil, kullanılan araçlar ve yöntemler bakımındandır (Binbaşoğlu, 1986: 29).

Binbaşoğlu'na göre (2000: 11) ders dışı etkinliklerin amaçlarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Öğrencilerin, özellikle toplumsal değerlerle ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazanmalarına yardım etmek,
2. Öğrencilerin ilgi duydukları bir alanda kendi kendilerine ya da grupça çalışabilme alışkanlığı kazanmalarına yardım etmek,
3. Öğrencilerin sorumluluk duygusu kazanmalarına ve bunları geliştirmelerine yardım etmek,
4. Öğrencilerde seçme, seçilme, denetleme bilinci, hak ve ödev duygusu geliştirmek,
5. Öğrencilerin beden ve ruh sağlığının gereği gibi gelişmesine yardım etmek,
6. Öğrencilerde yarışma, yardımlaşma ve gıpta gibi ahlaki değer taşıyan duyguların gelişmesine yardım etmek,
7. Öğrencilerin ele aldıkları bir işi sonuçlandırmaktan ve bunu topluma sunmaktan zevk almalarına yardım etmek,
8. Öğrencilerde var olan ilgi ve yeteneklerin gelişmesine ve onların bir mesleğe yönelmelerine yardım etmek,
9. Öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve onlarda bir “kendine güven” duygusu gelişmesine yardım etmek,

10. Öğrenciyi demokratik yaşama alıştırmak.

Bu amaçların her birinin birbirinden üstün değeri vardır. Bunlar çocuğa rehberlik edecek olan herkesin aklında bulundurması gereken birer eğitim öğesidir. Bu öğeler ders dışı etkinlikler yardımıyla daha kolay gerçekleşerek, öğrencilerde birer davranış değişikliğine dönüşebilir.

Yukarıda bahsedilen amaçlar ders dışı etkinliklerin eğitsel değeri ile ilişkilidir. Bu amaçların gerçekleşmesi eğitsel değeri ortaya koyar.

Ders dışı etkinliklerin değeri, eğitimcilerce üç noktada toplanır: 1- klâsik, yani donmuş eğitim programlarının yetersizliğini gidermek, 2- öğrencilerin bedensel ve ruhsal gereksinimlerini, yaşamsal sorunlar üzerinde, yaparak ve yaşayarak öğretmek, 3- öğrencilerin kişiliklerini geliştirerek, onların kendi kendilerini gerçekleştirmelerine, sorumluluk ve önderlik gibi iyi niteliklerini geliştirmelerine fırsat vermek ve boş zamanlarını iyi geçirmelerini sağlamak (Binbaşıoğlu, 1986: 42).

Eğitimcilerce belirlenen bu üç nokta dâhilinde öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımı, sadece akademik başarılarına etki etmekle kalmaz aynı zamanda onların psikolojik gelişimlerine de katkıda bulunarak, riskli davranışlar sergilemelerine engel olur. Birçok araştırma, sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin, katılmayanlara göre okula karşı olumlu bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Bu etkinliklere katılan öğrencilerin okuldan daha çok hoşlandığı, ödevlerini yaptığı, kendilerine, arkadaşlarına, öğretmenlerine ve ailelerine karşı olumlu tutum geliştirdikleri, kendilerine daha iyi baktıkları ve alkol, madde kullanımı gibi yüksek riskli davranışlardan kaçındıkları görülmektedir (Barnett, 2007: 318).

Ders dışı etkinlikler, akademik, pratik ve yaşamsal bir değere sahiptir. Derslere bağlı olma zorunluluğu yoktur. İş, çalışma, yaparak ve yaşayarak öğrenme, ders dışı etkinliklerin özünü teşkil etmesi bakımından, ayrıca eğitimin istediği yönde, doğal bir çalışmaya fırsat verir. Bu da ayrıca eğitsel bir değer taşır. Bu sebeptendir ki okulda okutulan dersler, öğrencilerin eğitimi için, her şeyi içermeyebilir. Bunları, yine eğitimin amaçları doğrultusunda geliştirecek olan “ders dışı etkinlikler”dir. Bu nedenle, ders dışı etkinliklere derslere verilen önem kadar önem verilmelidir.

Ders dışı etkinlikler, rastgele çalışmalar değil, ders programlarının dışında yapılan eğitim çalışmalarıdır. Bu nedenle tüm diğer derslerde olduğu gibi ders dışı

etkinliklere ayrılan zamanın da çok iyi kullanılması gerekir. Bu da ancak yapılan çalışmaların sık sık denetlenmesi ve değerlendirilmesiyle mümkündür. Binbaşıoğlu'na göre (2000: 56) ders dışı etkinliklerin değerlendirme esasları ise şunlardır:

Ders dışı etkinlikler;

1. Plânlı, programlı bir şekilde yürütülmeli ve zaman iyi değerlendirilmelidir,
2. Öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olmalıdır,
3. Okul programını tamamlayıcı ve geliştirici nitelikte olmalıdır,
4. İyi şekilde örgütlenmeli, demokratik yöntemlerle yönetilmelidir,
5. Okulu, herkesin ilgi duyacağı bir iş ve çalışma alanı durumuna getirmelidir,
6. Her öğrencinin çalışmalara katılmasına, sorumluluk almasına, yeteneklerini geliştirmesine olanak sağlamalıdır,
7. Öğrencilere doğruluk, dürüstlük, içtenlik ve alçak gönüllülük gibi “istenen” davranışlar kazandırmalıdır,
8. Öğrencilerin iradelerini güçlendirici, hakseverlik duygularını geliştirici nitelikte olmalıdır,
9. Öğrencilere, “birlikte iş yapmanın” ve “örgütlü çalışmanın” (iş bölümünün) yararlarını kavratacak nitelikte olmalıdır,
10. Öğrencileri ödev ve sorumluluk duyguları gelişmiş, düşünen, araştıran, soran, eleştiren ve toplumun çıkarlarını kendi çıkarlarından üstün tutan birer yurttaş olarak yetişmelerini sağlayıcı nitelikte olmalıdır.

Bu ilkelerin yerine getirilip getirilmediğine bakılarak, ders dışı etkinliklerin “başarılı” ya da “başarısız” olduğu saptanabilir. Yani, “olması gereken” ile “olmuş olan” karşılaştırılarak yargıya varılabilir (Binbaşıoğlu, 2000: 57).

1.2. SOSYAL KULÜPLER

İlköğretim çağıyla birlikte ev ortamından çıkıp, okul ortamına giren çocuktan birçok yeni davranış biçimleri geliştirmeleri beklenmektedir. Kendi yaşlılarıyla bir arada sosyal bir grup olarak etkileşim içinde yaşamayı öğrenmek, onlardan bu dönemde

beklediğimiz akademik gelişmeler (okuma-yazma-aritmetik) için de çok önemli bir temeldir. Bugün eğitim sürecinde akademik becerilerle birlikte çocuklarımızın sosyal gelişmelerinin de çok temel olduğundan yola çıkılarak sosyal becerilerin gelişmesi çok önem kazanmıştır (Akkök, 2003: 19-20).

Sosyal beceriler bir çocuğun diğer çocuklara yönelik davranışlarını da kapsar. İyi ilişkiler kurabilme, başkalarının haklarına ve duygularına saygı ve uygun sosyal davranış için grup normlarını dikkate alma gibi bu türden davranışlar aynı zamanda çocuğun istediklerini elde etmesini sağlar. Sosyal becerisi olan çocuklar katıldıkları etkinliklerden daha çok zevk alır ve kendi kararlarını kendileri verirler. Oysa sosyal becerisi yeterince gelişmemiş olanlar akranları tarafından dışlanabilir, ihmal görebilir ve yetişkinlerin ihmaliyle, istismarıyla karşılaşabilirler (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2002: 28-29).

Öğretmenler, öğrencilerin etkileşimi için ne kadar çok fırsat yaratırsa, öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesi de o kadar kolaylaşır (Akkök, 2003: 21).

Öğrenci etkileşimini artıran en temel ders dışı faaliyetlerden biri de sosyal kulüplerdir. Bu çalışmada ele alacağımız “Sosyal Kulüp Faaliyetleri” nin programlanmasını içeren Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’nde sosyal etkinliklerin amacı, “Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılâplarına, Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı yurttaşlar olarak yetişmelerine, yeteneklerini geliştirerek gerekli donanımı kazanmalarına katkıda bulunmaktır” şeklinde ifade edilmektedir (Resmi Gazete, 26804).

Buna bağlı olarak, Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’nin 5. maddesine göre; sosyal etkinliklerin özel amaçları; öğrencilerin, insan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme, kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme, çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme, kendine ve çevresindekilere güven duyabilme, plânlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirebilme, girişimci olabilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme, savurganlığı önleme, bireysel farklılıklara saygılı olabilme, farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörüle karşılayabilme, aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme, bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme, grupla çalışabilme özelliği kazanma ve gruba

karşı sorumluluk bilinci kazanma gibi tutum davranış ve becerilerin kazandırılmasıdır (Karaköy, 1995: 5).

Sosyal kulüp çalışmaları, sosyal etkinliklerin vazgeçilmez bir bölümü olduğu için sosyal etkinliklerin hedeflediği unsurlar, sosyal kulüp çalışmaları için de geçerlidir.

Başaran (2006) sosyal kulübü; eğitimin amaçlarından bir kesimini gerçekleştirmek için ilgi ve istek duyulan bir konuda ders saatlerinin dışında, eğitsel etkinlikler düzenleyen ve yürüten öğrencilerin oluşturduğu bir kümedir, şeklinde tanımlamıştır.

Yine Binbaşıoğlu (2000: 64) sosyal kulübü, “okulda derslerin dışında eğitimin amaçlarına uygun olarak, öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda, “kişiliklerini geliştirmek” için, okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenin rehberliği altında yapılan plânlı, programlı düzenli çalışmalardır”, cümlesiyle ifade etmiştir.

Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’ nde sosyal kulüpler; “öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan grup” olarak tanımlanmaktadır (Çınar, 2012: 17).

1.2.1. Sosyal Kulüplerin Tarihçesi

17. yy.’dan 19. yy.’a kadar Avrupa devletlerinin üstünlüğünü yalnız askeri alanda gören ve aradaki açığı kapatmak için askeri kuruluşları batının bilim ve eğitim tekniklerine göre yenilemeyi yeterli bulan Osmanlı devlet adamları, II. Mahmut ve Tanzimat Dönemlerinde, batının her alanda üstünlüğünü kabul etmiş ve devletin bütün kuruluşlarında yenilik yapma gerekliliğini hissetmişlerdir (Karataş, 2002: 36). Meclis-i Umur-u Nafia’nın 1838’de hazırlamış olduğu eğitimle ilgili rapor ve sonrasında yeni açılan okullar, modern eğitimin temellerinin atıldığına göstergesidir (Kodaman, 1991: 24). Önceleri “Hendesehane” ismiyle eğitime başlayan daha sonra “Mühendishane” isminde birleştirilen okullarda resim dersleri ve uygulamalı derslerin olduğu bilinmektedir. Bu uygulamalı derslerin o dönemde yer alması da bize eğitsel çalışmaların tarihi konusunda fikir vermektedir.

1900’lü yıllara kadar yapılmış eğitim programlarında eğitici çalışmalar konusuna rastlanmamış, 1908 yılından sonra Milli Eğitim Teşkilatı günün şartlarına ve

ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmiştir. 1913 yılında çıkarılan Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkat (Geçici İlköğretim Kanunu)'nda;

.....ilk okullarda öğrenim süresi 6 yıl olarak tespit edildi, programlar daha ileri bir pedagojik görüşle hazırlandı. Okullara iş ve müzik dersleri konuldu. Ayrıca eğitsel kolların önemine dikkat çekildi (Ekemen ve Yıldırım, 1962: 29 ; Akt. Arslantaş, 1989).

açıklaması yer almaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarından ve öğrencilerin ilkbaharda geziye götürülmesi gibi etkinliklerden de anlaşılacağı gibi cumhuriyetten önce ilkokulların kuruluş ve teşkilatlanma aşamalarında eğitici kol çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. Yine 1913'te zamanın şartlarına göre ileri görüşlü bir ilkokul programı hazırlanmış ve 1924 yılına kadar uygulamada kalmıştır (Arslantaş, 1989: 17).

26 Aralık 1925'te toplanan Üçüncü Heyet-i İlmiye'de okulların sosyal hayatı aydınlatan bir merkez olması için yeniliklerin gerektiği belirtilmiş ve okullarda çocuk kulüpleri kurulması tasarlanmıştır. O dönemde ülkemize gelip eğitim araştırmaları yapan J. Dewey'in de üzerinde durduğu "Hayat Bilgisi, Toplu Tedris ve İş Okulu" kavramlarına da yer verilmiş, 1925-1926 öğretim yılında bazı pilot okullarda denenmiş, 1927 yılında da uygulamaya konulmuştur (Koçinalı, 2008: 10). 1930 tarihli Köy Mektepleri Müfredat Programı'nda Hayat Bilgisi ve Yurt Bilgisi derslerinde "münasip zamanlarda çocuklar, köyün alış veriş ettiği kasabaya götürülmeli, orada pazar yeri, belediye teşkilatı, hükümet, mahkeme, posta idaresi ve diğer müşahedeye şayan yerler gösterilmeli, bunların maksat ve manaları izah edilmelidir" denilmektedir (Köy Mektepleri Müfredat Programı, 1931; Akt. Çınar, 2012: 18). Aynı programda iktisadi ve içtimai teşkilatlar, köy kooperatifleri, Yeşilay, Hilal-i Ahmer (Kızılay), Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme) gibi kurumların çalışmalarının izlenmesine yer verilmiştir.

Kızılay Gençlik Kurumu Genel Yönetmeliğinin 17. maddesinde her okulda "Kızılay Gençlik Kolu" nun kurulacağı, üyelerinin her ders yılı başında toplanarak içlerinden birinin başkan, birinin sekreter, birinin de sayman olmak üzere üç kişilik kol yönetiminin seçileceği ve bunların bir yıl süreyle görev yapacakları belirtilmektedir. Kol yöneticileri haftada bir toplanarak üye sayısını artırmak, üye defteri tutmak, merkezden gönderilen küçük gençlik makbuzlarının hesabını tutmak, toplanan paraların yarısını Kızılay merkezine, kalan yarısını ise okuldaki yoksul öğrencilere

harcamak ve kurum merkezinden verilecek görevleri yapmak gibi işlerle görevlendirilmiştir (Okuturlar, 1953; Akt. Çınar, 2012: 19).

Kızılay Gençlik Kurumu'nun çalışmaları o dönemdeki çocuklara gerek demokratik ortamda çalışma imkanı sağlamak, gerekse de iş birliği, çevreye duyarlılık bilinci ve defter –hesap tutma becerilerini kazandırması bakımından yapılan eğitici kol çalışmalarının 1930'lu yıllardan beri ele alınıp, bu çalışmalara önem verildiğini göstermektedir.

İlkokullarda 1929 yılında “İlk Mektepler Talimatnamesi” nde sosyal kulüplere Terbiye ve Tedris olarak yer verilmiştir. Bu da o zamanki adıyla müsamerelerle işlenip desteklenmiştir. 1929 Talimatnamesi'nde şu eğitici kollar vardır:

1. Spor ve Oyun Kolu
2. Yardımlaşma ve Dayanışma Kolu
3. Okul Eşyalarını Koruma Kolu
4. Temizlik Kolu
5. Güzel Yazma ve Güzel Konuşma Kolu
6. Tutumlu olma Kolu (Karşlı, 2006: 46).

1962 yılına kadar olan uygulamalarda, daha önceki yıllarda da olduğu gibi programlarda yer verilmeden kurulan eğitici kolların sayılarının bugünkü kadar olmadığı, ancak mevcut eğitici kolların bugünkü eğitici kollarla amaç ve içerik bakımından benzer oldukları görülmektedir (Arslantaş, 1989: 26). Ayrıca taslak olarak hazırlanan ve aşamalı olarak geliştirilip yaygınlaştırılarak 1962 yılında bütün ilkokullarda uygulamaya konulan “1962 İlkokul Program Taslağı”nda önceki programlardan farklı olarak haftalık ders dağıtım çizelgesinde sosyal kulüp çalışmaları için uzun günlerde (Eylül-Ekim-Mart-Nisan-Mayıs- Haziran) bir ders saati zaman ayrılmıştır. Kısa günlerde ise (Kasım-Aralık-Ocak-Şubat) herhangi bir süre ayrılmamıştır (Karşlı, 2006: 48).

1968 İlkokul Programı'nda ve 9. Milli Eğitim Şûrası'nda da (1974) eğitici kol çalışmalarına rehberlikle birlikte belirgin bir yer verilmiştir. Şûra kararı gereğince 1974-75 öğretim yılı başında uygulamaya konan “Rehberlik ve Eğitici Çalışmaların

Düzenlenmesi ve Yürütülmesi” ile ilgili esaslar belirtilmiş ve Tebliğler Dergisi’nde yayınlanmıştır ve 31 adet eğitici kol belirlenmiştir. 1976 yılında “İlk ve Orta Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği” çıkarılmış ve eğitici çalışmalara ilkokullarda uygulanmakta olan 25 ders saatinden haftada iki ders saati ayrılmıştır (Koçinalı, 2008: 12).

6 Haziran 1983 tarihinde de bu yönetmelik kaldırılmış ve yerini “İlkokul, Ortaokul, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği” ne bırakmıştır. Eğitici faaliyetler için ders saatlerinden ayrılan zaman, 1987-88 öğretim yılında kaldırılmış ve çalışmalar ders dışı faaliyet olarak sürdürülmüştür (Çınar, 2012: 24). Bu yönetmelik 2005 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 13 Ocak 2005 tarihli ve 25699 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği” ile sosyal etkinlikler yönetmeliği değişmiştir (Koçinalı, 2008: 13). Değişen yönetmelikte önceki yönetmeliğe göre getirilen en önemli yenilikler şunlardır:

1. Eğitsel kollar “Öğrenci Kulübü” adı ile değiştirildi.
2. Sosyal etkinlik çalışmaları: “Öğrenci kulübü” ve “Toplum Hizmeti Çalışmaları”nı kapsamaktadır.
3. Bu yönetmelik ile “Sosyal Etkinlikler Kurulu” oluşturulacaktır. Bu kurula yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve gönüllü veliler katılacak. Bu kurul, sosyal etkinlikleri koordine edecektir.
4. Yapılan en önemli yeniliklerden biri de velilerin de bu etkinliklere katılmasıdır.
5. “Toplum Hizmeti Çalışmaları” belli saatlerle zorunlu olarak yapılacaktır.
6. Bu yönetmelik ile sosyal etkinlik çalışmaları karnelere de işlenecektir.
7. Yönetmelikte “Kültür ve Edebiyat Kulübü, Yayın ve İletişim Kulübü, Satranç Kulübü, Bilişim Teknolojileri Kulübü...vs.” gibi toplam 29 adet kulüp yer almaktadır (Karslı, 2006: 49). Bu kulüpler;
 - Kültür ve Edebiyat Kulübü
 - Yayın ve İletişim Kulübü

- Müzik Kulübü
- Resim/ Görsel Sanatlar Kulübü
- Bilişim Kulübü
- Halk oyunları Kulübü
- Tiyatro Kulübü
- Kütüphanecilik Kulübü
- Sivil Savunma Kulübü
- Gezi, Tanıtma ve Turizm Kulübü
- Çevre ve Yeşili Koruma Kulübü
- Satranç Kulübü
- Hayvanları Sevme ve Koruma Kulübü
- Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma, Çocuk Esirgeme, Kızılay vb. Kulüpler
- Sağlık, Temizlik, Beslenme ve Yeşilay Kulübü
- Spor Kulübü
- Bilim- Fen ve Teknoloji Kulübü
- Fotoğrafçılık Kulübü
- Trafik Güvenliği ve İlk Yardım Kulübü
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma ve Okul Müzesi Kulübü
- İzcilik Kulübü
- Bilinçli Tüketici Kulübü
- Kooperatifçilik Kulübü
- Meslek Tanıtma Kulübü
- Demokrasi, İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Çocuk Hakları Kulübü
- Engellilerle Dayanışma Kulübü

- Felsefe veya Düşünce Eğitimi Kulübü
- Denizcilik Kulübü
- Pulculuk Kulübü olarak belirtilmektedir (Resmi Gazete, 26804).

Son olarak 2005 yılındaki yönetmeliğin 25/06/2012 tarih ile 69 sayılı ve 28/05/2013 tarih ve 22 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararları ile bazı hükümlerinde değişikliğe gidilmiştir. Bu kararlar ile İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Saatleri'nde köklü değişikliğe gidilmiş ve "Rehberlik/ Sosyal Etkinlikler" ders saati adı altındaki uygulamayı kaldırmıştır (kumlu.meb.gov.tr). 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesi ile 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 1. ve 5. sınıflarda; 2013-2014 eğitim-öğretim yılında da 1., 2., 5. ve 6. sınıflarda olmak üzere sosyal kulüp çalışmaları kaldırılmıştır. Sosyal kulüplerin sona erdirilmesi işlemi kademeli olarak önümüzdeki eğitim-öğretim yıllarında devam edecektir.

1.2.2. Sosyal Kulüplerin Amaçları

İlkokullarda eğitsel uğraşların yerine getirilmesinde sosyal kulüplerin (eğitsel kolların) önemli bir yeri vardır. Ancak bu kollarında görev alan çocukların gerçekten kendi ilgi ve isteklerine göre seçilmiş olmaları, kulüplerin çocukların gereksinmelerine cevap verecek düzeyde olması büyük önem taşımaktadır. Kulüp çalışmalarının okul çapında düzenlenmiş olması önemli olmakla birlikte, bu durumun mümkün olmadığı hallerde sınıf düzeyinde sosyal kulüp etkinliklerinin düzenlenmesinde yarar vardır (Kısakürek, 1979: 58).

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları içerisinde yer alan ilgi ve yeteneklerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak gayesiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak maddesi eğitsel faaliyetlerin önemini ifade etmektedir. (MEB, 2001). Milli Eğitim'in amaçlarından olan bilgi, beceri, davranışlar ve iş görme alışkanlığı kazandırma çalışmaları, sadece müfredatta yer alan derslerle değil aynı zamanda eğitsel faaliyetlerle de sağlanabilir. Öğrencilerin sosyal kulüp çalışmalarında edindiği tecrübelerle iş sahibi olduğuna çok defa rastlanmıştır (Koçinalı, 2008: 14).

Sosyal kulüpler öğrencilerin rastgele oyalanmaları değil, amaçlı, plânlı faaliyetlerdir. Amaç, ulaşılmak istenen sonucun önceden ifade edilmiş halidir. Aynı zamanda sonuçlara bakarak başarı konusunda ölçüt işlevi de görür (Çınar, 2012: 31).

Sosyal kulüp faaliyetlerinde öğrencilere kazandırılması amaçlanan tutum, beceri, davranış, yetenek ve ilgileri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Başkaları ile işbirliği yapma,
2. Başkalarını dikkatle dinleyebilme,
3. Kendi görüşlerini başkalarına etkili bir şekilde anlatabilme,
4. Kişisel girişimlerde bulunabilme ve bunu başarıyla sürdürebilme,
5. Grupça verilen görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme,
6. Grubuna karşı sorumluluk duyabilme,
7. Grubun çoğunluğunun kararlarına saygı gösterebilme,
8. Farklı görüş ve anlayışları hoşgörüyü karşılayabilme,
9. Kendi başına ve plânlı olarak çalışabilme,
10. Sosyal ilişkilerinde anlayışlı, saygılı ve ölçülü olabilme,
11. Yeni durum ve ortamlara uygun hareket edebilme,
12. Başkalarına ve kendilerine güvenebilme,
13. Kendini anlayabilme ve kabul edebilme,
14. Kendi yeteneklerini tanıyabilme, onları geliştirici yönde çalışabilme,
15. Çevre problemleri ile ilgilenebilme,
16. Kişisel ve grup halinde çevre problemlerini çözücü nitelikte projeler geliştirme, yürütme ve bu tarz projelere katılabilme (Özguven, 1999: 249-250).
17. Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme,
18. Boş zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
19. Estetik duygularını kuvvetlendirme.

1.2.3. Sosyal Kulüplerin Kurulması ve İşleyişi

Toplumun bir parçası olan öğrenci topluluğu ile hayatın bir parçası olan okulda sosyal kulüplerin kurulmasında, öğretim yılı başladıktan ve sınıf temsilcileri seçildikten sonra, sınıf temsilcileriyle okul yönetici ve öğretmenlerinin katılacağı toplantıda; kurumun türüne, seviyesine, imkân ve şartlarına; çevrenin ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi özellikleriyle öğrencilerin sınıf seviyesine göre, kulüplerden gerekli görülenlerin ya da öğrencilerin istekleri doğrultusunda farklı kulüplerin kurulmasına Öğrenci Kulüpleri Çizelgesi'nde yer verilir (Koçinalı, 2008: 18).

Şahan (1995: 19)'a göre kulüpler kurulurken şu esaslar göz önünde bulundurulmalıdır:

1. Öğrencilerin okul hayatına mümkün olduğu kadar geniş ölçüde katılmaları ve kendi kendilerini yönetmeye çalışmaları teşvik edilmelidir.
2. Sosyal kulüp çalışmalarının plânlanması ve yürütülmesinde öğrencilerin özellikleri, ilgi, yetenek ve ihtiyaçları ile çevrenin imkan ve şartları göz önünde tutulmalıdır.
3. Sosyal kulüp çalışmalarında grup çalışmalarına olduğu kadar kişisel faaliyetlere de yer verilmelidir.
4. Sosyal kulüp çalışmalarının plânlanıp düzenlenmesi ve yürütülmesi için belli bir süre ayrılır. Bu süre öğrencilerin boş zamanlarını da kapsayacak ve değerlendirecek biçimde ayarlanmalıdır.
5. Sosyal kulüp çalışmalarının plânlanması rehber öğretmenin denetim ve gözetiminde kulüp üyesi öğrenciler tarafından yapılmalıdır.

Bu ilkeler doğrultusunda kurulan sosyal kulüpler, okulun eğitim öğretime açılışının 3. haftasında okul müdürü tarafından başlatılır. Sınıf rehber öğretmenlerinin gözetiminde öğrenciler ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda istedikleri bir kulübe katılır ve kulüp listeleri oluşturulur. Oluşturulan kulüp listelerinin bir adedi kulüp danışman öğretmenine, bir adedi de okul yönetimine verilir. İki haftada bir aynı zamanda toplanan sosyal kulüplerin eğitim programı içerisinde belirli bir saati yoktur (Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği, 2005: 5).

Kulüp çalışmalarının işleyişi için sosyal etkinlikler kurulu oluşturulur. Bu kurul müdürün görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında danışman öğretmenlerin aralarından seçecekleri bir danışman öğretmen, kulüp temsilcilerinin aralarından seçecekleri üç öğrenci ile okul-aile birliğini temsilen iki veliden oluşur. Kurul, kulüp ve toplum hizmeti kapsamındaki etkinliklerin verimli bir şekilde yürütülmesi için danışman öğretmenler, öğrenciler, gönüllü veliler ve diğer öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmalarını koordine eder. Okul dışı etkinliklerde ilgili birimlerle iş birliği yaparak bu çalışmaların yürütülmesi için gerekli tedbirleri alır (Eroğlu, 2008: 16).

Sosyal kulüplerle ilgili işlerin plânlanması ve yürütülmesi, danışman öğretmenin gözetiminde ders saatleri dışında öğrenciler tarafından gerçekleştirilir.

Sosyal kulüplerde yapılan toplantılarda kendi iç tüzüğü oluşturulur, öğrencilerin içinden başkan, yönetim ve denetim için asil ve yedek üyeler gibi iç tüzüğe göre öğrenci seçimleri yapılır (Koçinalı, 2008).

Sosyal kulüp çalışmalarında sosyal etkinlik ya da proje yapılır. Bunlardan hangisinin yapılacağına danışman öğretmen ve öğrenciler birlikte karar verir. Proje çalışılmasına karar verildiyse Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formu'nun yanı sıra, Sosyal Etkinlikler Proje Uygulama Takvimi hazırlanır ve çalışmaların sonunda Sosyal Etkinlikler Proje Sonuç Raporu düzenlenir.

Plânlanan projelerin maddi kaynağının okul-aile birliğince veya projeye destek veren kurumlarca karşılanması neticesinde, danışman öğretmen öğrencilerle;

MEB İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği çerçevesinde çarşı, pazar gibi alışveriş ortamlarına giderek bütçe oluşturma, kaliteli ve uygun fiyatlı ürünü seçme, tüketici haklarını bilme konularında onlara yardımcı olabilir. Çevrenin imkânları ölçüsünde sebze, meyve yetiştirme, balık tutma gibi faaliyetler, yaşanan çevreyi düzenleme, bölgenin gelir kaynağı olan meslekleri tanıma, trafik ve ev kazalarından korunma gibi etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olarak yaptırılabilir. Anne babalar sınıflara davet edilerek meslekleri ve çalışmaları hakkında öğrencileri bilgilendirebilir. Kurum ve kuruluşlara ziyaretler düzenlenebilir. Tüm bu etkinlikler yapılırken resmi ve özel kurum ve kuruluşların imkânlarından da (kütüphane, müze, yüzme havuzu, atölye, spor salonu, fabrika, işyerleri, çiftlik, kültür parkı vb.) yararlanılabilir (TTKB, 2010: 6181 sayılı yazısı).

Sosyal kulüp çalışması toplantısında topluma hizmet çalışmalarına karar verildiyse; öğrencilerin kendilerine, ailelerine, çevrelerine ve topluma duyarlı, gönüllü çalışma bilincine sahip, sorun çözen ve çözüm üreten kişiler olması amaçlanmalıdır. Toplum hizmeti çalışmaları, öğrencilerin yaş ve bilgi seviyelerine uygun sosyal kulüp çalışmaları kapsamında, ayrı veya bireysel olarak ya da grupla hazırlanacak çalışma plânlarına ve projelere göre yaptırılır (Koçinalı, 2008: 22).

Çevreyi korumak ve güzelleştirmek, ihtiyaç sahibi insanlara yardımcı olmak, etrafındaki yaşlı ve bakıma muhtaç kişilere günlük işlerinde yardım etmek, kimsesiz-engelli ve sokakta yaşayan çocuklara yardımcı olmak, huzur evlerinde ve çocuk yuvalarındaki insanların toplumla kaynaşmalarını sağlayıcı çalışmalar yapmak... vb. etkinlikler okullarda sosyal kulüp çalışmalarında yapılan toplum hizmeti faaliyetlerinden bazılarıdır.

Sosyal kulüp çalışmalarını kapsayan sosyal etkinlikler; öğrenci, sınıf öğretmeni, sınıf/şube rehber öğretmeni tarafından Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu ve Sosyal Etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu'na göre değerlendirilir. Bu değerlendirmenin sonucu öğrenci dosyasındaki ilgili bölüme işlenir (Karslı, 2006: 55).

Ayrıca öğrencilerin sosyal etkinlikler kapsamında yapacakları çalışmaları sonuçlandırıp sonuçlandırmadığı, karnelerde düzenlenecek “Sosyal Etkinlik” bölümüne “TAMAMLANDI” ya da “TAMAMLANMADI” şeklinde yazılarak gösterilir (Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği, 2005: 3).

1.2.4. Sosyal Kulüplerin İşlevleri

Belli bir yaşı geçtikten sonra bireyin beceri ve tavırları öğrenmesine ilişkin yapılan deneyler sonucunda görülmüştür ki, yeterli olgunluk çağını geçiren çocukların gerekli bilgi, beceri ve tavırları diğerlerinden daha iyi öğrenmeleri mümkün olmamıştır (McConel, 1959: 44). Bu sebeple eğitsel faaliyetlerin mutlaka kişiye uygun yaşta yaptırılması gerekir. Okullarda erken yaşta eğitsel faaliyetlerle tanışan öğrenci keşfedeceği ilgi ve yeteneğini geliştirme şansı bulabilir. Bu yüzden eğitim kurumlarında, öğrencilerin ilgi duyduğu sosyal kulüplere katılımı son derece önemlidir (Koçinalı, 2008: 17). Çünkü sosyal kulüplerin yerine getirmesi gereken çok önemli işlevleri vardır.

İşlev, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon” olarak açıklanmaktadır. Kulüplerin yerine getirmesi gereken işlevler ise şu şekilde sıralanabilir (Çınar, 2012: 34-37):

1. Öğrencilerin kendi sorunlarını kendilerinin çözebileceği bir ortam hazırlamak,
2. Okul yaşamının düzenini sağlamak,
3. Öğrencilerin örgütlenme becerilerini geliştirmek,
4. Hayatı okula taşımak,
5. Öğrencileri okul içinde ve dışında etkin kişiler haline getirmek,

6. Yurttaşlık görevlerini ve demokratik becerilerini yaşatarak öğretmek,
7. Ders dışı zamanları değerlendirmek,
8. Öğrencilere demokratik tutum ve davranışlar geliştirerek onların yetişkinlikteki rollerini hazırlamak,
9. Okulun ders programını zenginleştirmek,
10. Öğrencilerin sorumluluk alma ve girişimcilik becerilerini geliştirmek,
11. Öğrencilerin işbirliği yapma ve takım halinde çalışma becerilerini geliştirmek,
12. Öğrenci ile kulüp rehber öğretmeni arasında yakın ilişkiler sağlamak,
13. Öğrenciye okulu sevdirmek,
14. İş ve yaşam deneyimi kazandırmak,
15. Bireyin meslek seçimine yardımcı olmak,
16. Serbest zamanlarını yararlı biçimde kullanmalarını sağlamak,
17. Öğrencilerin ilgi alanlarını genişletmek ve düşündüklerini deneme imkânı vermek,
18. Öğrenciye örgütlenme becerisi kazandırmak,
19. Öğrencilere para harcama, defter tutma, dosya, karar defteri ve belgeleri düzenli tutma becerileri kazandırmak,
20. Öğrencilerin çevre bilincini arttırmak.

İlköğretim okullarındaki sosyal kulüp çalışmaları, kağıt üzerinde yönetmelikteki esaslara birebir uyduğu halde etkinliklerin bir çoğu gerçekte yapılmamakta ve geçiştirilmektedir. Yani sosyal kulüpler işlevlerini yerine getirememektedir. Bu çalışmaların önemsenmemesinin nedenleri ise öğretmenlerin bu konuda yeterince bilgi sahibi olmayışı, birkaç öğrencinin bu çalışmaları yürütmesi ve çalışmaların demokratik bir şekilde işlemeyişidir (Gündüz, 1997:16).

1.3. LİTERATÜR TARAMA

Literatür taraması yapıldığında sosyal kulüp çalışmalarına yönelik olarak çeşitli araştırmalara rastlanılmıştır. İdareciler, öğretmenler ve öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalarından bazıları şunlardır:

Gökyer ve Zincirli (2011), Fırat Üniversitesi'nde yaptıkları "*Kulüp çalışmalarının gerçekleşme düzeylerine ilişkin danışman öğretmen ve kulüp temsilcisi öğrencilerin algıları*" isimli çalışmalarında, Elazığ'ın 10 ilçe merkezinde 203 adet danışman öğretmen ve 192 adet öğrenci kulübü temsilcisi ile çalışmışlardır. Araştırma verileri MEB 2008 Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'ne göre hazırlanan ölçme aracı ile elde edilmiş ve hata payı 0.05 olarak alınmıştır. Cevaplayıcıların ölçme araçlarından aldıkları toplam puan kulüp çalışmalarına ilişkin algılarının düzeyini belirtmektedir. Bulgulara göre, danışman öğretmenlerin ve kulüp temsilcisi öğrencilerin, görevlerini bazı görevleri dışında "her zaman" ve "sık sık" düzeyde gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bazı kulüplerin bazı okullarda hiç kurulmadığı, bazı kulüplerin ise kurulduğu halde öğrenci temsilcisinin bulunmadığı belirlenmiştir. Altıncı sınıftaki kulüp temsilcisi öğrencilerin görevlerini, yedinci ve sekizinci sınıftaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde gerçekleştirdikleri saptanmıştır. Kulüp çalışmalarının etkili ve verimli geçmediği, danışman öğretmenlerin öğrencileri tanımadığı sonucuna varılmıştır.

ARGE (2011), "*İlköğretim Okullarındaki Öğrenci Kulübü ve Toplum Hizmeti Uygulamalarındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri*" isimli araştırmada ilköğretim okullarında kulüp ve toplum hizmeti çalışmalarının uygulama düzeylerini saptamayı amaçlamıştır. Ankara ili merkez ilçelerden random olarak seçilen 100 öğretmenden, araştırmacı tarafından yedi bölüm ve konuyla ilgili çeşitli maddelerden oluşmuş görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda sınıf rehber öğretmenlerin sorumlu olduğu sınıfta kulüplerin amaçlarını tanıttıkları ve öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre yönlendirdikleri, ancak velilerin %78'inin çalışmalara destek olmadıkları ve işbirliğinde bulunmadıkları, sınıf rehber öğretmenlerinin %94'ünün öğrenci çalışmalarını değerlendirmedikleri ve değerlendirme sonuçlarını okul idaresine teslim etmediklerini belirtmişlerdir. Kulüp temsilcilerinin çalışmaların plânlanması ve yürütülmesinde aktif olmadıkları, danışman öğretmenlerin %75'inin bu çalışmaları kendileri yaptıkları, ulaşılan bir diğer sonuçtur.

Ulucan ve diğerkleri (2010), “*Öğrencilerin Kulüp Çalışmalarına İlişkin Tutumları*” adlı çalışmasında öğrencilerin; sosyal kulüplerde kendini ifade edecek daha fazla imkân ve ortam bulabildikleri, kulüp çalışmalarıyla isteklerinin farkına vararak derinlemesine araştırma ve inceleme yapma isteklerinin arttığı, proje üretmeyi çok istedikleri ancak gerek öğretmenlerden gerekse okuldan yeterli desteği görmediklerini, bunun yanında hem veliler hem de çevresindeki bireylerin öğrencileri kulüp çalışmaları doğrultusunda desteklemediklerini ortaya koymuştur.

Eroğlu (2008), Ankara ili Elmadağ ilçesinde “*İlköğretim Okullarındaki Sosyal Kulüp Çalışmalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*” yüksek lisans tezinde, 87 kulüp rehber öğretmeni, 46 kulüp yöneticisi olan öğrenci ve 21 okul yöneticisi olmak üzere toplam 154 kişi ile çalışmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- İlköğretim okullarındaki sosyal kulüpler, genellikle öğrencilerin ihtiyaçlarına ve çevre koşullarına göre belirlenmemektedir.
- Okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve aileler kulüpler hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.
- Yöneticiler, öğretmen ve öğrenciler kulüpleri yeterince önemsememektedir.
- Öğrenciler, genellikle ilgi, istek ve yetenekleri dışındaki kulüplere yerleştirilmektedir.
- Sosyal kulüpler için ayrılan süre yetersizdir.
- Sosyal kulüp etkinlikleri büyük ölçüde uygulanmamaktadır.
- Çalışmalarda resmi ve gönüllü kuruluşlarla yeterince işbirliği yapılmamaktadır.

Kılıçarslan (2009), “*Öğretmenlerin Eğitici Kulüp Çalışmalarına İlişkin Tutumları*” isimli İstanbul Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yaptığı yüksek lisans tezinde eğitici kulüplere öğrenci katılımı, öğretmen istekliliği, işlevselliğin kaybı, sosyal katkı alt boyutları açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda kulüp çalışmalarına yönelik öğretmen tutumlarının cinsiyet ve branş değişkenine göre değişmediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Yiğit (2008), “*Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Öğrenci Kulüplerinin Değerlendirilmesi*” isimli yüksek lisans tezinde öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarında cinsiyetlerine, kıdemlerine, branşlarına ve danışmanı oldukları kulüp türüne göre herhangi bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrenci kulüplerinin plânlanması, yürütülmesi ve denetlenmesinden sorumlu sosyal etkinlikler kurulunun görev yaptığı, ancak araştırma sonuçlarına göre bu kurulun tam olarak işletilmediği belirtilmiştir.

Koçinalı (2008), “*Kocaeli ili Gebze İlçesinde Endüstri Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Eğitsel Kulüplere Bakışı*” adını verdiği çalışmada tarama modelini kullanmıştır. Araştırmanın örneklemini 343 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından 7 bölümden ve 59 maddeden oluşan anket yardımıyla veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda olumlu görüşe sahip öğrencilerin oransal olarak eğitsel kulüpler hakkında olumsuz düşünen öğrencilere göre daha baskın olduğu, ancak sayı olarak eğitsel kulüplerin faydasız ve gereksiz olduğunu düşünen öğrencilerin sayılarının da azımsanamayacak kadar çok olduğu sonucuna varmıştır.

Özkaptan (2007), “*Özel Okullardaki ve Devlet Okullarındaki Sosyal Kulüp Faaliyetlerinin Rekreasyonel Açıdan Değerlendirilmesi (Adapazarı ortaöğretim kurumları örneği)*” isimli tezinde özel ve devlet okullarındaki 13-18 yaş arası öğrencilere anket uygulamıştır. Birinci ve ikinci bölümde olması gereken ideal durum anlatılmıştır. Araştırmanın sonuçları ise sosyal kulüp çalışmalarının devlet okullarında hedeflerine ulaşmadığını, özel okullarda ise, uygulamaların büyük çoğunlukla öğrenci istek ve beklentilerine ve dolayısıyla sosyal kulüpler yönetmeliğinde hedeflenen amaçlara uyduğunu ortaya koymuştur. Boş zamanları değerlendirme konusunda özel okullar ve devlet okulları arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Karlı (2006), “*İlköğretim Okullarında Sosyal Kulüp Çalışmalarının Öğrencilerin Yöneticilik Niteliklerinin Gelişmesine Katkısı*” adıyla Ankara ili Beypazarı ilçesinde tarama modelini kullanarak 10 okuldan 140 öğretmen ve yönetici ile araştırmasını yapmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket iki bölümden oluşmuş ve birinci bölümdeki yedi soru branş ve sınıf öğretmenlerine, sekizinci soru yöneticilere ve diğer bölümdeki soruların tamamı tüm gruplara yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim okulları birinci ve ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin;

çevre sorunlarını çözücü nitelikte projeler geliştirme, imkân- fırsat ve tehlikeleri önceden görme alışkanlığını az derecede kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kendisi ile beraber çalışacak her insandan yararlanmayı bilme, dürüst olabilme, yerinde kararlar alabilme davranışını orta derecede kazandıkları görülmüştür. İlköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmaları yoluyla öğrencilerin yöneticilik niteliklerinin gelişmesi amacıyla, birinci ve ikinci kademedeki orta derecede ulaşıldığı sonucuna varılmıştır.

Kırdar (2002), Sakarya il merkezindeki 19 okulda görev yapan 266 yönetici ve sınıf öğretmenine uyguladığı “*İlköğretim Okulları I. Kademe Eğitici Kol Çalışmalarının Yeterlik Düzeyi*” isimli tezinde toplanan veriler; ölçekler ve alt ölçekler dikkate alınarak düzenlenmiş, iki ortalama arasındaki fark önemlilik testi (t- testi) ve tek yönlü varyans analizi (Anova) teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin eğitsel kol çalışmalarında kendilerine ve başkalarına güvenmediği, sosyal ilişkilerinde anlayışlı, saygılı ve ölçülü olmadıkları, grup içi verilen görevlere istekli olmadıkları ve genel olarak okullarındaki eğitici kollarda görev almaya istekli olmadıklarını belirlemiştir. Ayrıca eğitsel kol çalışmaları iç yönetmeliğinin, okuldaki bütün eğitici kolların iç tüzük ve çalışma alanlarında yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin çalıştıkları okul, cinsiyet, görev, okuttukları sınıf, hizmetiçi eğitim programına katılıp/ katılmama değişkenlerine göre eğitsel kol çalışmalarının farklılaşmadığı görüşüne sahipken, kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin eğitsel kol çalışmalarının gerçekleştirilme yeterlilikleri ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrenim düzeyi arttıkça öğretmenlerin görüşleri olumlu hale gelmektedir ve eğitsel kol çalışmalarının gerçekleştirilebileceği yönünde eğitim düzeyine bağlı olarak olumlu bakış açısına sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Timurlenk (1998), Kars ili merkez ilçe ve kırsaldaki okullarda “*İlköğretim Okullarında Eğitsel Kol Etkinliklerinin Yönetimi*” adlı araştırmasında, 182 öğretmen ve 30 yöneticiden veri toplamıştır. Verileri kendi oluşturduğu 55 soruluk anketle elde etmiştir. Ankette eğitsel kol etkinlikleri yönetiminin etkililiği hakkında öğretmenlerin ve yöneticilerin algıları ile beklentileri incelenmiştir. Elde edilen veriler paket programlar yardımıyla analiz edilmiş ve Mann-Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğretmenlerle yöneticilerin eğitsel kol etkinliklerin yönetimi hakkındaki algılarıyla beklentileri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- Eğitsel kol yönetiminin etkililiği hakkında öğretmenlerin algıları ile beklentileri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmenlerin algıları düşükken beklentileri yüksektir.
- Eğitsel kol yönetiminin etkililiği hakkında yöneticilerin algıları ile beklentileri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Yöneticilerin algıları düşükken beklentileri yüksektir.
- Eğitsel kol etkinliklerinin yönetimi hakkında öğretmen ve yöneticilerin algıları ve beklentileri, kıdeme, bransa, cinsiyete ve eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Gündüz (1997), Prof. Dr. Veysel Sönmez danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yaptığı "*Eğitici Kol Çalışmalarının Etkililiği İle İlgili Öğretmen ve Yönetici Görüşleri*" başlıklı yüksek lisans tezinde 100 öğretmen ve 24 yönetici ile çalışmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket alt problemlere uygun olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Eğitici kol çalışmalarının okullarda istenilen nitelikte yapılmadığı; bu durumun da eğitici kol çalışmalarına etki eden okulun tipi ve fiziki şartları, Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği ve öğretmen ile yönetici davranışlarından kaynaklandığı sonucuna varmıştır.

Şahan (1995), "*İlköğretim Okullarında Eğitici Çalışmaların Değerlendirilmesi (Ankara ili örneği)*" isimli yüksek lisans çalışmasında 125 ilköğretim müfettişi ile 16 okulda görevli tüm yönetici, sınıf ve branş öğretmenlerine anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda eğitici çalışmalar ile öğrenciler "yeteneklerini geliştirebilme, ferdi girişimde bulunabilme, yeni durumlara uyum sağlama, kendisine ve başkalarına güvenebilme, kendi görüşlerini başkalarına etkili biçimde anlatabilme, sosyal ilişkilerde anlayışlı olma, grupça verilen ödevleri tamamlamak için istekli çalışma, sorumluluk duyma, çevresindeki sorunlarla ilgilenebilme davranışlarını orta derecede kazanmaktadırlar" sonucu ile ilköğretim okullarında yapılan eğitici çalışmaların amacına I. kademedede orta derecede ulaştığı, II. kademedede ise az derecede ulaştığı sonucuna varmıştır.

Karaköy (1995), Ankara ili Çankaya ilçesinde “*İlköğretim Okullarında Eğitsel Kol Çalışmaları*” isimli tezinde 42 yönetici, 60 öğretmen ve 60 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmanın verileri görüşme, dosya inceleme formu ve alan yazın taramasıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- İlköğretim okullarında yönetici, öğretmen ve öğrencilere göre eğitsel kollar çok gereklidir.
- Okullardaki eğitsel kollar öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine orta düzeyde dönüktür.
- Öğrenciler katıldıkları eğitsel kol çalışmalarından çok memnundurlar.
- Öğrenciler tüm eğitsel kollara katılmak istedikleri halde, okulun izin vermemesinden dolayı ancak bazılarına katılabiliyorlar.
- İlköğretim okullarında öğrencilerin eğitsel kol etkinliklerine katılmasına ailelerin yaklaşımı olumludur.
- Öğretmen ve öğrencilere göre eğitsel kollardan orta düzeyde yararlanılmaktadır.
- Bazı okullarda eğitsel kola yönelik dosyalar bile bulunmamaktadır.

Arslantaş (1989), “*İlkokullarda Eğitici Kol Çalışmalarında Karşılaşılan Sorunlar*” isimli çalışmasında, Adana ilinde yöneticilere ve öğretmenlere iki ayrı anket uygulamıştır. Araştırmaya 12 okulda 12 yönetici ve 150 öğretmen katılmıştır ve okullarda kurulan eğitici kolların tür ve sayıları yeterli ve dersler kadar önemli görüldüğü sonucuna karşın, ilgili yöneticilerin Eğitici Kol Çalışmaları (EKÇ) ile yeterince ilgilenmediği, öğretmenlerin iç tüzük ve çalışma programı hazırlanmasında yeterli rehberlik yapmadığı, dolayısıyla öğrencilerin EKÇ’ni sağlıklı yürütemedikleri sonucuyla beraber, EKÇ’nin yıl içi etkinliklerinin öğrenci merkezli değerlendirilmediği ve EKÇ için programda ayrı bir sürenin olmayışı, bu çalışmaların olumsuz yönde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. EKÇ’nin öğrencilerin, boş zamanlarını değerlendirmelerine katkı sağlayacak bir şekilde düzenlenmediği ve öğrencilerin katılımını sağlayacak ortam ve olanaklar oluşturulmadığı için genellikle boş zamanların EKÇ ile değerlendirilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Büyükkaragöz (1985) yaptığı çalışmasında Konya ilinde “*II. Kademe, Bağımsız Orta Okul ve Orta Öğretim Kurumlarında, Sınıf Öğretmenliği ile Ders Dışı Eğitici Çalışmaların Değerlendirilmesi*” ni ele almıştır. Bu okullarda görev yapan toplam 1417 öğretmenin katıldığı araştırmaya her okuldan tesadüfi örneklem usulü ile seçilen 15 öğretmenin görüşleri, 46 sorudan oluşan ve araştırmacı tarafından hazırlanan anket ile alınarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin; ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerden daha olumlu bir davranış içinde olduklarını, ders dışı eğitici çalışmalara ayrılan zamanın yetersiz olduğunu, sınıf öğretmenliği ve eğitsel çalışmalar konusunda hizmet içi eğitimden geçemediklerini, bu alanda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya koymuştur.

Sosyal kulüpler hakkında farklı ülkelerde ders dışı faaliyetler olarak birçok çalışma ve araştırma bulunmaktadır.

Okullardaki ders dışı uygulamalar, sınıf içi öğretimi tamamlayan en önemli unsurlardandır ve Amerika, Fransa ve Belçika gibi gelişmiş ülkelerde bu tip faaliyetler bilim kulüpleri tarafından organize edilmektedir. Bu kulüpler, öğrencilerin kişisel yetenek ve eğilimlerinin ortaya çıkmasına yardım etmekte, fen ve bilimsel faaliyetlere karşı ilgilerini arttırarak, eğitim süreçlerine olumlu açıdan destek olmaktadır (Kırkpınar, 2004: 18).

Amerika’da ders dışı faaliyetler konusu çok önemlidir ve ders dışı faaliyetlerin amacı çocuğun tam potansiyelini kullanabileceği bir eğitim ortamı ve iklimi içerisinde sadece kitap kurdu olarak mutlu olamayacağı düşüncesiyle yetiştirilmesine katkıda bulunmak şeklinde tanımlanmıştır. Bunun için yaygın spor faaliyetleri, müzik, resim, tiyatro, folklor, çevre etkinlikleri, bilimsel çalışmalar gibi birçok aktivite gerçekleştirilmektedir. Fakat faaliyetlere katılabilmenin ön şartı olarak akademik başarının belli bir düzeyin üstünde olması aranmakta, bu akademik başarı istenen düzeyin altında ise, öğrenci istediği faaliyete katılamamaktadır (Kırkpınar, 2004:19).

Çin Halk Cumhuriyetinde ülkenin gelişiminde büyük önem taşıyan ortaöğretim okulları ve yükseköğrenim enstitülerinin hedefleri, bilimsel yöntemlerin ve fiziksel becerilerin geliştirilmesi, egzersiz alışkanlıklarını kendi kendine düzeltme, yurtseverlik, disiplin ve Çin Komünist Partisini sevmektir. Ders dışı faaliyetlerde özellikle beden eğitimi önemli bir yer tutmaktadır (Maetozo 1983, 33; Akt.Özkaptan, 2007: 27).

Japonya’da eğitim sisteminin en önemli özelliği; sadece okullardaki ve üniversitelerdeki örgün eğitim ile sınırlı kalmayıp, evde ve sosyal yaşamda da devam etmesidir. Okul eğitimini tamamlayan bir Japon, tamamen sistem dışına atılmamakta, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlerle öğrenimini devam ettirmektedir. Dersi biten öğrenciler, okul içerisinde faaliyet gösteren herhangi bir sosyal kulübün aktivitelerine kendi istekleri doğrultusunda katılabilmektedirler (Bayrakçı, 2005: 38).

Schorling “*İlkokullarda Genel Öğretim Metodu ve Uygulama*” (1957: 356) isimli eserinde “ders dışı faaliyetler” olarak adlandırdığı, sosyal kulüp çalışmalarının değerini ve önemini öğrencilerin bütününe geliştirmek, iyi vatandaş yetiştirmek ve boş zamanlarını iyi geçirmek için değerli eğlence ilgileri uyandırmaktır; diye üç noktada sınırlandırmıştır.

Simpson “*Democracy’s Stepchildren*” adlı eserinde (1971:185, Akt. Arslantaş, 1989), öğrencilerin demokratik becerileri ve iyi bir kişilik kazanmaları ve böylelikle otoriteye ve kurallara uyma, zıt düşünme, uzlaşma, kendini ifade etme vb. davranışları geliştirmek için her şeyden önce onların demokratik değerlerin hâkim olduğu bir ortamda bulunması ve demokratik sosyal yaşamın okul tarafından desteklenmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir.

Mayo ise sosyal kulüp çalışmalarının demokratik davranışlara yönlendirilmesi için sosyal kulüplerin seçiminde öğrenciye oy hakkı, kararlarda ve seçimlerde ekseriyet, seçme ve seçilme, vatandaşların hak ve sorumlulukları gibi konulara önem verilmesinin gereğini belirtmiştir.

Koos, *Preparation for Community* adlı eserinde (1952, Akt. Binbaşıoğlu,1986: 30-31), ders dışı faaliyetlerin (sosyal kulüp çalışmalarının) toplulaştırma, önder yetiştirme, demokratik yaşamın gerektirdiği yurttaş yetiştirme, eğlence ve güzelliklerle ilgili etkinliklere katılmayı öğrenme, okul ile çevre arasında bağ kurma, öğrenim üzerine yapıcı bir etkide bulunma... gibi 25 önemli değerini sıralamıştır.

Ruh hekimi Sidney K. Smith, ders dışı faaliyetlerin en önemli değerini (sosyal kulüp çalışmaları), çocuğun ruh sağlığını düzeltmesi olarak ortaya koymuştur. Bu eğitimci, incelediği 300 hastadan 199’unun (2/3’ü kadarının) okulda sosyal kulüp çalışmalarına hiç katılmamış olduğunu belirlemiştir (Karşlı, 2006: 38).

1.4. AMAÇ

Bu araştırmada ele aldığımız sosyal kulüplerin, öğrencilerin gelişimi üzerinde; sorumluluk bilincini kazanabilme, kendisine ve çevresindekilere güven duyabilme, yeteneklerini geliştirebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme vs. gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına yönelik çalışmaların uygulanmasında teoriden öteye gidilmediği söylenilebilir. Tüm ilkokul ve ortaokullarda sosyal kulüp çalışmaları yapılmaktadır. Fakat uygulamada diğer eğitim faaliyetlerinde olduğu gibi bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Sosyal kulüp çalışmalarının yıllardan beri yürütüldüğünü, uygulandığında öğrenci üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu fakat ülkemizde bu çalışmaların uygulanmasında gerekli önemin, eğitimin ve kalitenin olmadığı düşünülebilir. Bu olumsuzluklar da sosyal kulüp çalışmalarının, öğrenciye kazandırması gereken işlevleri gerçekleştirememesine sebep olmaktadır.

Öğrencilerin hayata hazırlanmasında çok önemli bir yere sahip olan sosyal kulüp çalışmalarının, gereken şekilde uygulanamaması Milli Eğitimin amaçlarına ulaşması noktasında olumsuzluklara sebep olabilmektedir. Bu yüzden sosyal kulüp çalışmalarının öneminin yeniden gözden geçirilmesi ve amacına yönelmesi sağlanmalıdır.

Bu çalışmanın amacı ise Van ili merkez ilçesinde “İlkokul ve ortaokullarda uygulanmakta olan sosyal kulüp çalışmalarının öğrenciler üzerindeki işlevleri amacına ulaşmakta mıdır ?” sorusuna yönelik öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Bu ana amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal kulüp çalışmalarının sosyal, eğitsel ve ekonomik (SEE) işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?
- Sosyal kulüp çalışmalarının bireysel ve disiplinsel (BD) işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?

Yukarıdaki sorulara yönelik olarak verilen cevapların öğretmenlerin cinsiyetine, branşına, kıdemine, öğrenim durumuna, mezun olduğu fakülte türüne, üniversitedeki sosyal etkinliklere katılma sıklığına ve herhangi bir sosyal içerikli projede yer alma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği ortaya konulmuştur.

1.5. ÖNEM

Öğrencilerin kendilerini anlayabilme, yeteneklerini geliştirip bunları toplum yararına kullanabilme, plânlı çalışma alışkanlığı kazandırma, kendisine ve başkalarına güvenebilme, yeni durum ve ortamlara uyum sağlayıp kendi görüşlerini aktarabilme, sosyal ilişkiler kurabilme, bireysel veya grupla çalışarak sorumluluk sahibi olma, problem çözebilme, toplumun problemleriyle ilgilenme, çevreye karşı duyarlı olabilme, ... vb. sosyal kulüplerin işlevlerindedir.

Sosyal kulüplerin işlevlerinin değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan literatür taraması sonucunda bu konuda öğretmen görüşlerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırma sosyal kulüp çalışmalarının öğrenciye kazandırılması gereken işlevlerin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda amacına ulaşip ulaşmadığını ortaya koyması, hangi işlevlerde sorun olduğunu, sorunların önem boyutunu belirleneceği ve sorunlara ilişkin önerilerde bulunması açısından önemlidir. Ayrıca bu araştırma, yapılan literatür taraması sonucunda bu alanda herhangi bir çalışmaya rastlanılmadığı için, ileriki çalışmalara kaynak teşkil edebileceği ve bu alanda bir boşluğu doldurabileceği için önemlidir.

1.6. VARSAYIMLAR

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, veri toplama aracı olan “Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği” sorularına içtenlikle cevap verdikleri,
2. Ölçek sorularının istenilen özellikleri doğru ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.7. SINIRLILIKLAR

Araştırma, Van ilinde 2012-2013 eğitim öğretim yılının II. döneminde merkez ilçedeki ilkokullarda ve ortaokullarda görev yapan ve bir sosyal kulübe danışmanlık yapmakta olan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır. Ayrıca elde edilen veriler, ölçekte yer alan soruların ölçtüğü kadarıyla, verilerin analizi ise kullanılan istatistiksel yöntemlerle sınırlıdır.

1.8. TANIMLAR

Ders Dışı Etkinlikler: Okulda ve okul dışında yapılan, programda derslerde belirlenen faaliyetlerin dışındaki bütün faaliyetleri içerir (Binbaşoğlu, 1988:84).

İşlev : Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon (Çınar, 2012: 34).

Örtük Program : Okul ve sınıf yaşantısı sürecinde öğrenciler resmî programların yanında, sosyal ve toplumsal etkileşimleri sonucu ortaya çıkan programdır (Veznedaroğlu, 2007: 10).

Sosyal Etkinlik: Öğrenci kulübü ve sosyal hizmet çalışmaları ile her türlü gezi, yarışma, yayın, gösteri, tiyatro, spor, münazara ve benzeri diğer etkinliklerdir (Milli Eğitim Mevzuatı, 2005).

Sosyal Kulüp (Eğitici Kol) : Okullarda yürütölen, ders saatleri dışında yapılması zorunlu, rehber öğretmen gözetiminde yürütölen ortak ilgi ve isteği bulunan öğrencilerin katıldığı eğitsel kuruluştur (Şahan, 1995: 8).

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada da ilk ve ortaokullarda uygulanan sosyal kulüp çalışmalarının işlevlerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlandığından, bilimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da evrenden alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Araştırmaya konu olan durum, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012: 34).

2.2. EVREN ve ÖRNEKLEM

Bu çalışmanın evrenini 2012-2013 eğitim öğretim yılının II. döneminde Van ili merkez ilçesinde ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Evren büyük ve ulaşılması zor olduğundan örneklem yöntemine başvurulmuştur.

Örneklem belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği kabul edilen küçük kümedir (Karasar, 1998: 110). Bu araştırmanın örneklemini Van ili merkez ilçesinin sosyo-ekonomik ve çevresel faktörleri bakımından farklılık gösteren ve rastgele seçilen okullarda görev yapan 412 öğretmen oluşturmuştur.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerden gerekli verileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş, uzman görüşleri doğrultusunda yeniden şekillendirilen ve araştırmaya katılan öğretmenlere uygulanan “Kişisel Bilgi

Formu” ve “Sosyal Kulüplerin İşlevleri” bölümlerinden oluşan “Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Geliştirilen bu veri toplama aracı, Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden ve uygulama yapılacak olan okul idarelerinden gerekli yasal izinler alındıktan sonra araştırmaya katılan olan öğretmenlere ön bilgilendirmeler yapılarak bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır:

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen Kişisel Bilgi Formu’nda araştırmaya katılan öğretmenlere;

1. Cinsiyetiniz,
2. Branşınız,
3. Öğretmenlikteki kıdeminiz,
4. Öğrenim durumunuz,
5. Mezun olduğunuz fakülte türünüz,
6. Üniversitede sosyal etkinliklere hangi sıklıkla katılırdınız,
7. Herhangi bir sosyal içerikli projede yer aldınız mı? soruları yöneltilmiştir.

2.4.2. Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği

Uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen “Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği”, 5’li likert tipi ölçme formatında ve araştırmaya katılan öğretmenlerden “hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemeleri neticesinde verilerin oluşturulması yöntemine göre hazırlanmıştır.

Veriler “hiç katılmıyorum” için ‘1’, “katılmıyorum” için ‘2’, “kısmen katılıyorum” için ‘3’, “katılıyorum” için ‘4’ ve “tamamen katılıyorum” için ‘5’ şeklinde kodlanmıştır. Biçimce ve anlamca olumsuz olan sorular ters kodlama yöntemine göre kodlanmıştır.

Ölçekte yer alan maddelerden bazıları şu şekildedir;

Sosyal kulüp çalışmaları;

- Öğrencilerin akademik başarılarını arttırmaktadır.
- Öğrencilere bilimsel düşünme imkânı sağlamaktadır.
- Öğrencilerin estetik bilincini geliştirmektedir.
- Öğrencilerin duygusal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.
- Öğrencilere problem çözme becerisi kazandırmaktadır.
- Öğrencilere teknolojiyi etkili kullanma becerisi kazandırmaktadır.
- Öğrencilere çevre koruma bilinci kazandırmamaktadır.
- Öğrencilerin toplumsal sorunlara ilgilerini azaltmaktadır.
- Öğrencilere milli değerleri tanıma imkânı sağlamaktadır.
- Öğrencilere demokrasi bilinci kazandırmaktadır.
- Öğrencilerin aile ekonomilerine katkıda bulunmalarını sağlamaktadır.
- Öğrenciye plânlı/ programlı yaşama bilincini kazandırmamaktadır.

Ölçek araştırmacı tarafından geliştirildiği için; ölçeğin normallik, güvenilirlik ve geçerlik değerlerinin saptanabilmesi adına pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamanın 200 kişi ile yapılması plânlanmış; dağıtılan ölçeklerden araştırmaya dahil edilebilir nitelikte plânlanan sayının üzerinde, 272 adet elde edilmiştir ve pilot uygulama analizlerinde bu sayıdaki veriler ele alınmıştır.

2.5. ÖLÇEĞİN NORMALLIK- GÜVENİRLİK ve GEÇERLİĞİ

Ölçeğin normallik değerlerinin saptanabilmesi adına Kolmogorov- Smirnov testi yapılmış olup çıkan değerler Tablo 1’ de belirtilmiştir:

Tablo 1: Ölçeğin Normallik Hesaplaması

“Kolmogorov-Smirnov” Normal Dağılım Sonuçları		
	N	p
Toplam	272	0.000

Ölçeğin normalliğine bakıldığında p değeri 0,000 olarak görülmektedir. $p < 0.05$ olduğundan H_1 hipotezi geçerlidir. Yani ölçeğin normal değer taşımadığı görülmektedir ve verilerin analizinde ölçek verileri normal dağılmadığından Non-parametrik test uygulamaları kullanılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha güvenirlik hesaplaması ile yapılmış ve güvenirlik katsayısı aşağıdaki Tablo 2’ de verilmiştir:

Tablo 2. Cronbach Alpha Güvenirlik Hesaplaması

Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı
0.949	49

Cronbach Alpha güvenirlik hesaplaması sonucunda güvenirlik katsayısı 0,949 çıkmıştır. Güvenirlik için normal olarak kabul edilen değer aralığı 0,70 ile 1.00 arasındadır ve güvenirlik 1.00’a yaklaştıkça artmaktadır (Karasar,1994: 149). “Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği”nde de güvenirlik katsayısı 1.00’a yakın olduğundan elde edilen veriler, ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca standart hata hesaplamaları da ölçeğin güvenilirliği hakkında bize fikir vermektedir. Araştırmada kullanılan ölçeğin standart hata analizi Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. Ölçeğin Standart Hata Analizi

	N	Min.	Max.	Standart Hata
Toplam	272	61.000	219.000	1.839

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 272 kişiden alınan cevapların toplam puanlarının minimum 61.00, maksimum 219.00 puan aralığında olduğu görülmektedir. Standart hata, bireylerin testten aldıkları puanların gerçek puandan olan sapma miktarını açıklamada kullanılır (Büyüköztürk, 2010: 172). Standart hata puanı küçüldükçe güvenilirlik yükselmektedir. Tabloda standart hata 1.839 olarak görülmektedir ki bu değer ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin uygulandığı örneklemin yeterli olup olmadığı da testin geçerliğinde önemli bir yer tutmaktadır. Örneklemin yeterli olup olmadığı Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Örneklem Yeterliliği

KMO	ChiSquare	p
0.957	11738.095	0.000

Örneklem yeterliliğini ölçmek için Kaiser Meyer Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçüsü değerini ele almak gerekmektedir. Geçerlik katsayısı (-1.00) ile (+1.00) arasında değişen değerler alır ve (+1.00) yaklaştıkça ve özellikle KMO değerinin 0, 60 ‘tan büyük olduğu durumlarda örneklem yeterli olmaktadır (Tekin, 2004: 43). Ölçeğin KMO değeri ise 0,957’dir. Yani 0,60’tan büyük olduğu için örneklem yeterlidir.

Ölçeğin geçerliğinin yüksek olması adına maddelerin faktör yük değerleri incelenmiş ve normal değer taşımayan maddeler Tablo 5’te gösterilmiştir:

Tablo 5. Faktör Yük Değeri Normal Olmayan Maddeler

	S 5	S 23	S 36	S 44
Faktör Yük Değeri	,221	,132	,167	,040

Ölçek maddelerinin faktör yük değerlerinde pozitif ayırt edicilik vardır ve bu durumda maddelerin kabul edilebilir olması adına faktör yük değeri 0.29’dan küçük olan maddelerin düzeltilmeleri ya da ölçekten çıkarılmaları gerekmektedir. (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012: 123).

Yukarıdaki maddelere bakıldığında bu maddelerin faktör yük değerleri kabul edilebilir olan değerlerin altındadır ve S5, S23, S36 ve S44 ölçekten çıkarılmıştır.

Dört maddenin çıkarılmasından sonra kalan ölçek maddeleri birinci boyut: sosyal kulüplerin sosyal, eğitsel, ekonomik işlevleri; ikinci boyut: sosyal kulüplerin bireysel ve disiplinsel işlevleri olacak şekilde plânlanmıştır. İki boyuttaki faktör yük değerleri tekrar analiz edilmiş ve birinci boyuta ait değerler Tablo 6 'da verilmiştir:

Tablo 6. Sosyal, Eğitsel, Ekonomik Boyuttaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri

SEE boyut Faktör Yük Değeri	S1	S2	S3	S6	S7	S8	S10
	.730	.757	.788	.813	.833	.771	.754
SEE boyut Faktör Yük Değeri	S11	S12	S14	S16	S17	S19	S20
	.818	.763	.755	.761	.766	.788	.819
SEE boyut Faktör Yük Değeri	S21	S24	S25	S29	S30	S31	S32
	.785	.808	.807	.749	.768	.829	.817
SEE boyut Faktör Yük Değeri	S33	S34	S37	S39	S41	S43	S45
	.796	.699	.734	.798	.823	.809	.762
SEE boyut Faktör Yük Değeri	S46	S47	S48	S49			
	.746	.750	.727	.762			

Tablo 6 incelendiğinde sosyal, eğitsel, ekonomik boyutunda toplam 32 madde olduğu görülmektedir. Bu maddelerin faktör yük değerleri ise 0,699 ile 0,833 arasında değişen değerler almaktadır ki bu bize maddelerin faktör yük değerlerinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. BD boyutuna ait faktör yük değerleri ise Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Bireysel ve Disiplinsel Boyuttaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri

BD Boyut Faktör Yük Değeri	S4	S9	S13	S15	S18	S22	S26
	.538	.456	.752	.763	.822	.668	.820
BD Boyut Faktör Yük Değeri	S27	S128	S35	S38	S40	S42	
	.720	.868	.846	.866	.636	.815	

Tablo 7 incelendiğinde ölçeğin bireysel ve disiplinsel boyutunda toplam 13 madde olduğu görülmektedir. Bu maddelerin faktör yük değerleri ise 0,456 ile 0,868

arasında değişen değerler almaktadır. Bu bize maddelerin faktör yük değerlerinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada örneklem grubundan elde edilen veriler, bilgisayar ortamında istatistik paket programına aktarıldıktan sonra demografik etkenlerin sosyal kulüplerin işlevlerine etkisi birinci ve ikinci boyutta incelenerek analiz edilmiş ve yorumlaması yapılmıştır.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. DEMOGRAFİK BULGULAR

Araştırmaya katılan 412 öğretmenin demografik özellikleri şöyledir:

Tablo 8. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	186	45.1
Erkek	226	54.9
Toplam	412	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında; 412 öğretmenin % 45.1'i olan 186 kişinin kadın, % 54.9 'unu oluşturan 226 kişinin ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Branş Dağılımı

Branş	N	%
Sınıf Öğretmeni	132	32
Sayısal ders öğretmenleri	81	19.7
Sözel ders öğretmenleri	135	32.8
Yetenek gerektiren ders öğretmenleri	64	15.5
Toplam	412	100

Ölçeklerden elde edilen verilerde araştırmaya katılan öğretmenlerden 12 değişik branş adı belirlenmiştir (1- Sınıf, 2-Matematik, 3-Fen ve Teknoloji, 4-Müzik, 5- Görsel Sanatlar, 6- Türkçe, 7-Beden Eğitimi, 8-Bilişim Teknolojileri, 9- İngilizce, 10- Sosyal Bilgiler, 11- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 12-Teknoloji Tasarım Öğretmeni). Branşların sayısal dağılımları arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır (örn; sınıf

öğretmeni sayısı 132 iken Bilişim Teknolojileri öğretmeni sayısı 11). Bu farklılıkların yaratacağı hata payını en aza indirmek adına branşlar; Sınıf öğretmenleri, sayısal ders öğretmenleri (Matematik, Bilişim Teknolojileri, Fen ve Teknoloji), sözel ders öğretmenleri (Türkçe, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İngilizce) ve Yetenek gerektiren ders öğretmenleri (Müzik, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Teknoloji ve Tasarım) olarak adlandırılmış ve bu şekilde yeniden kodlanmıştır.

Tablo 9 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin % 32 ‘si olan 132 kişinin sınıf öğretmeni, % 19.7’si olan 81 kişinin sayısal ders öğretmenleri, % 32.8’i olan 135 kişinin sözel ders öğretmenleri ve % 15.5’i olan 64 kişinin yetenek gerektiren ders öğretmenleri olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Dağılımı

Kıdem	N	%
1-5 yıl	196	47.6
6-10 yıl	111	26.9
11-15 yıl	48	11.7
16 yıl ve üstü	57	13.8
Toplam	412	100

Tablo 10’nda araştırmaya katılan 412 öğretmenin kıdem değişkenine göre dağılımına bakıldığında toplam sayının; % 47.6’sına denk gelen 196 öğretmenin 1-5 yıl kıdem aralığında, % 26.9 ‘una denk gelen 111 öğretmenin 6-10 yıl kıdem aralığında, % 11.7’sine denk gelen 48 öğretmenin 11-15 yıl kıdem aralığında, % 13.8’ine denk gelen 57 öğretmenin ise 16 yıl ve üstü kıdem aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	N	%
Ön lisans	13	3.2
Lisans	376	91.3
Lisans üstü	23	5.5
Toplam	412	100

Tablo 11’deki verilere göre araştırmaya katılan öğretmenlerin % 3.2’si olan 13 öğretmen ön lisans eğitimini, % 91.3’ü olan 376 öğretmen lisans eğitimini ve % 5.6’sı olan 23 öğretmen ise lisans üstü eğitimini tamamlamıştır.

Tablo 12. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türüne Göre Dağılımı

Fakülte türü	N	%
Eğitim Fakültesi	292	70.9
Diğer	120	29.1
Toplam	412	100

Ölçekte öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türünü belirlemeye yönelik olarak yöneltilen soruda “eğitim fakültesi, fen-edebiyat fakültesi, öğretmen okulu ve diğer” olmak üzere dört seçenek bulunmaktadır. Elde edilen veriler sonucunda bu seçeneklerin sayısal dağılımlarında büyük farklılıklar ortaya çıkmıştır (örn; eğitim fakültesi 292, öğretmen okulu 3). Bu farklılıklardan kaynaklanan hata payını en aza indirmek adına öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türü değişkeni, eğitim fakültesi ve diğer (Fen- edebiyat fakültesi, öğretmen okulu, diğer) olmak üzere iki seçeneğe indirgenmiş ve bu şekilde yeniden kodlanmıştır.

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılanların; % 70.9’u olan 292 öğretmen “eğitim fakültesi” seçeneğini işaretlemiş iken, % 29.1’i olan 120 öğretmen “diğer” seçeneğini işaretlediği görülmektedir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Üniversitede Sosyal Etkinliklere Katılma Sıklığına Göre Dağılımı

Sosyal etkinliklere katılma sıklığı	N	%
Hiç	76	18.4
Ayda bir	168	40.8
Üç ayda bir	103	25
Yılda bir	65	15.8
Toplam	412	100

Tablo 13'e bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin üniversitede sosyal etkinliklere katılma sıklığı değişkenine göre öğretmenlerin; % 18.4'üne denk gelen 76 öğretmenin "hiç" seçeneğini, % 40.8'ine denk gelen 168 öğretmenin "ayda bir" seçeneğini, %25'ine denk gelen 103 öğretmenin "üç ayda bir" seçeneğini ve %15.8'ine denk gelen 65 öğretmenin "yılda bir" seçeneğini işaretlediği görülmektedir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Herhangi Bir Projede Yer Alma Durumuna Göre Dağılımı

Projede yer alma durumu	N	%
Evet	221	53.6
Hayır	191	46.4
Toplam	412	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin; % 53.6'sı olan 221 öğretmen sosyal içerikli bir projede yer aldıklarını belirtirken, % 46.4'ü olan 191 öğretmen herhangi bir sosyal içerikli projede yer almadıklarını belirtmiştir.

3.1.1. Demografik Değişkenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisine Yönelik Bulgular

Araştırmada ilkokullarda ve ortaokullarda uygulanan sosyal kulüp çalışmalarının işlevlerinin bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin cinsiyetlerine, branşlarına, öğretmenlikteki kıdemlerine, öğrenim durumlarına, mezun oldukları fakülte türüne, üniversitede sosyal etkinliklere katılma sıklığına ve herhangi bir sosyal içerikli projede yer alıp almama değişkenlerine göre anlamlı bir farkın olup olmadığı incelenmiştir.

Bu bölümde iki ve daha fazla değişkenli veriler olduğundan verilerin analizinde iki değişkenli veriler için ilişkisiz t-testi, ikiden fazla değişkenli verilerin analizinden tek yönlü Anova yapılmıştır.

İlişkisiz örneklem için t-testi, iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için kullanılır. Varsayımları (Büyüköztürk, 2010: 39):

- Bağımlı değişkene ait ölçümler ya da puanlar aralık ya da oran ölçeğindedir ve karşılaştırmaya esas iki grup ortalaması aynı değişkene aittir.
- Bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin dağılımı her iki grupta da normaldir.
- Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir.

Tek yönlü varyans analizi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Anova'nın uygulamaya ilişkin varsayımları (Büyüköztürk, 2010: 48):

- Bağımlı değişkene ait puanlar en az aralık ölçeğindedir.
- Puanlar bağımlı değişkende etkisi araştırılan faktörün her bir düzeyinde normal dağılım gösterir.
- Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir.
- Bağımlı değişkene ilişkin varyanslar her bir örneklem için eşittir.

Bu çalışmada t-testi için veriler normal dağılım göstermediğinden verilerin analizinde Non-parametrik test olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi Anova için de normal dağılım varsayımı sağlanmadığı için verilerin analizinde Non-parametrik test olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

3.1.1.1. Öğretmenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik Görüşleri

Öğretmenlerin sosyal kulüplerin işlevlerine yönelik görüşleri aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 15. Öğretmenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik Görüşleri

Boyut	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Ss.
SEE boyut	412	32,0	160,0	98,91	28,38
BD boyut	412	13,0	65,0	41,50	13,17
Toplam	412	49,0	224,0	140,41	33,04

Araştırmada sosyal, eğitsel, ekonomik boyutunda alınan en yüksek puanın 160,0 ve en düşük puanın 32,0 olduğu görülmektedir. Puanların ortalamalarına

bakıldığında ise $\bar{X}= 98,91$ bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu durum öğretmenlerin sosyal, eğitsel, ekonomik boyutunda orta düzeyde puan aldıklarını göstermektedir. Bireysel ve disiplinsel boyutunda ise alınan en yüksek puan 65,0 ve en düşük puan 13,0 iken ortalama $\bar{X}= 41,50$ olduğu görülmektedir. Yani öğretmenler bireysel ve disiplinsel boyutunda da orta düzeyde puan almışlardır. Toplam puanda ise alınan en yüksek puan 224,0 ve en düşük puan 49,0 iken puanların ortalaması $\bar{X}= 140,41$ olarak bulunmuştur. Öğretmenler sosyal kulüplerin işlevleri üzerine toplam puanda da orta düzeyde puan almışlardır.

3.1.1.2. Cinsiyet Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi

Cinsiyet değişkeni ile sosyal kulüplerin işlevlerinin birinci boyut puanları, ikinci boyut puanları ve toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını bulmak için Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 16. Cinsiyet Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Değişken	Grup	N	Sıra ort.	Sıra toplamı	U	p
SEE boyut	Erkek	226	219.77	49669.00	18018.00	0.013
	Kadın	186	190.37	35409.00		
BD boyut	Erkek	226	212.86	48106.00	19581.00	0.232
	Kadın	186	198.77	36972.00		
Toplam	Erkek	226	220.22	49769.00	17918.00	0.010
	Kadın	186	189.83	35309.00		

Tablo 16 incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin sosyal kulüplerin işlevlerine etkisinde sosyal, eğitsel ve ekonomik boyutunda $U= 18018$, $p= 0,013$ verileri ile erkekler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bireysel ve disiplinsel boyutuna bakıldığında ise $U= 19581$, $p= 232$ verileri ile anlamlı bir fark bulunamamıştır. Toplam puanda ise $U= 17918$, $p= 0,010$ verileri ile erkekler lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

3.1.1.3. Branş Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi

Branş değişkeninin sosyal kulüplerin işlevleri üzerindeki etkisini bulmak amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmış ve bulgular Tablo 17’ de verilmiştir:

Tablo 17. Branş Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi

Değişken	Branş	N	Sıra Ort.	df	X ²	p
SEE boyut				3	19.321	0.000
	Sınıf öğretmenleri	132	175.41			
	Sayısal ders öğretmenleri	81	248.65			
	Sözel ders öğretmenleri	135	209.71			
	Yetenek gerektiren ders öğrt.	64	210.50			
BD boyut				3	11.567	0.009
	Sınıf öğretmenleri	132	232.73			
	Sayısal ders öğretmenleri	81	210.36			
	Sözel ders öğretmenleri	135	186.72			
	Yetenek gerektiren ders öğrt.	64	189.24			
Toplam				3	10.560	0.014
	Sınıf öğretmenleri	132	191.33			
	Sayısal ders öğretmenleri	81	243.82			
	Sözel ders öğretmenleri	135	199.63			
	Yetenek gerektiren ders öğrt.	64	205.05			

Tablo 17 incelendiğinde branş değişkeninin sosyal kulüplerin işlevleri üzerindeki etkisinde; sosyal, eğitsel, ekonomik boyutunda [$X^2(3) = 19.32$; $p = 0.000$; $p < 0.05$] anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık sayısal ders öğretmenleri lehine olup sonrasında yetenek gerektiren ders öğretmenleri gelmektedir. Bireysel ve disiplinsel boyutunda ise [$X^2(3) = 11.56$; $p = 0.009$; $p < 0.05$] sınıf öğretmenleri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Toplam puanda ise [$X^2(3) = 10.56$; $p = 0.014$; $p < 0.05$] yine sayısal ders öğretmenleri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

3.1.1.4. Kıdem Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Kıdem değişkeninin sosyal kulüplerin işlevleri üzerindeki etkisinde dört seçenek olduğundan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 18. Kıdem Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Değişken	Kıdem	N	Sıra Ort	df	X ²	p
SEE boyut				3	21.013	0.000
	1-5 yıl	196	234.14			
	6-10 yıl	111	180.07			
	11-15 yıl	48	171.22			
	16 yıl ve üstü	57	192.65			
BD boyut				3	8.264	0.041
	1-5 yıl	196	223.96			
	6-10 yıl	111	188.41			
	11-15 yıl	48	188.26			
	16 yıl ve üstü	57	197.04			
Toplam				3	22.046	0.000
	1-5 yıl	196	234.55			
	6-10 yıl	111	177.30			
	11-15 yıl	48	171.91			
	16 yıl ve üstü	57	196.04			

Tablo 18 incelendiğinde kıdem değişkeninin sosyal kulüplerin işlevi üzerindeki etkisinde sosyal, eğitsel, ekonomik boyutunda [$X^2(3) = 21.013$; $p = 0.000$; $p < 0.05$] verileri ile anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehinedir. Bireysel ve disiplinsel boyutunda [$X^2(3) = 8.264$; $p = 0.041$; $p < 0.05$] anlamlı bir fark bulunmuştur. 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenler 223.96 sıra ortalaması ile en yüksek puana sahipken; 6-10 yıl ile 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler birbirine çok yaklaşık sıra ortalamaları (188.41- 188.26) ile en düşük puana sahiptirler. Toplam boyutta [$X^2(3) = 22.046$; $p = 0.000$; $p < 0.05$] 234.55 sıra ortalaması ile 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

3.1.1.5. Öğrenim Durumu Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi

Öğrenim durumunun sosyal kulüplerin işlevlerine etkisini ortaya koymak adına Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 19. Öğrenim Durumu Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisi

Değişken	Öğrenim dur.	N	Sıra Ort	df	X ²	p
SEE boyut				2	1.361	0.506
	Ön lisans	13	194.62			
	Lisans	376	205.25			
	Lisans üstü	23	233.59			
BD boyut				2	1.438	0.487
	Ön lisans	13	168.62			
	Lisans	376	208.15			
	Lisans üstü	23	201.00			
Toplam				2	1.625	0.444
	Ön lisans	13	185.85			
	Lisans	376	205.54			
	Lisans üstü	23	233.80			

Tablo 19’da öğrenim durumu değişkeninin sosyal kulüplerin işlevleri üzerindeki etkisine bakıldığında; sosyal, eğitsel, ekonomik boyutunda $p= 0.506$; $p>0.05$, bireysel ve disiplinsel boyutunda $p= 0.487$; $p>0.05$, toplamda ise $p= 0.444$; $p>0.05$ verileri elde edilmiş ve öğrenim durumu değişkeni ile sosyal kulüplerin işlevleri arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

3.1.1.6. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türünün Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türü değişkeni ile sosyal kulüplerin işlevlerinin sosyal, eğitsel, ekonomik boyut puanları, bireysel ve disiplinsel boyut

puanları ve toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını bulmak için Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 20. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülte Türünün Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Değişken	Fakülte Türü	N	Sıra ort.	Sıra toplamı	U	p
SEE boyut	Eğitim Fakültesi	292	216.09	63097.00	14721.00	0.011
	Diğer	120	183.18	21981.00		
BD boyut	Eğitim Fakültesi	292	226.05	66006.00	11812.00	0.000
	Diğer	120	158.93	19072.00		
Toplam	Eğitim Fakültesi	292	222.57	64989.00	12829.00	0.000
	Diğer	120	167.41	20089.00		

Tablo incelendiğinde, mezun olunan fakülte türü değişkeninin sosyal kulüplerin işlevlerine etkisinde sosyal, eğitsel ve ekonomik boyutunda $U = 14721$, $p = 0.011$ verileri ile eğitim fakültesi lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bireysel ve disiplinsel boyutunda bakıldığında ise $U = 11812$, $p = 0.000$ verileri ile yine eğitim fakültesi lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Toplam puanda ise $U = 12829$, $p = 0.000$ verileri ile eğitim fakültesi lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

3.1.1.7. Sosyal Etkinliklere Katılma Sıklığının Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Sosyal etkinliklere katılma sıklığının sosyal kulüplerin işlevlerine etkisinde dört alt seçenek olduğundan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 21. Sosyal Etkinliklere Katılma Sıklığının Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Değişken	Sos. Etk. Katılma Sıklığı	N	Sıra Ort	df	X ²	p
SEE boyut				3	39.574	0.000
	Hiç	76	138.72			
	Ayda bir	168	213.21			
	Üç ayda bir	103	250.58			
	Yılda bir	65	198.55			
BD boyut				3	56.045	0.000
	Hiç	76	180.01			
	Ayda bir	168	174.80			
	Üç ayda bir	103	280.92			
	Yılda bir	65	201.49			
Toplam				3	55.634	0.000
	Hiç	76	138.57			
	Ayda bir	168	199.74			
	Üç ayda bir	103	271.00			
	Yılda bir	65	201.17			

Tablo 21 incelendiğinde sosyal etkinliklere katılma sıklığı değişkeninin sosyal kulüplerin işlevleri üzerindeki etkisinde; sosyal, eğitsel, ekonomik boyutunda [$X^2(3) = 39.574$; $p = 0.000$; $p < 0.05$] anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık “üç ayda bir” seçeneğini işaretleyenlerin lehine olup sonrasında “ayda bir” seçeneğini işaretleyenler gelmektedir. Bireysel ve disiplinsel boyutunda [$X^2(3) = 56.045$; $p = 0.000$; $p < 0.05$] “üç ayda bir” seçeneğini işaretleyen öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Toplam puanda ise [$X^2(3) = 55.634$; $p = 0.000$; $p < 0.05$] “üç ayda bir” seçeneğini işaretleyen öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

3.1.1.8. Sosyal İçerikli Bir Projede Yer Alma Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Öğretmenlerin sosyal içerikli bir projede yer alma durumunun sosyal kulüplerin işlevlerine etkisini bulmak için Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 22. Sosyal İçerikli Projede Yer Alma Değişkeninin Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Etkisi

Değişken	Grup	N	Sıra ort.	Sıra toplamı	U	p
SEE boyut	Evet	221	240.00	53039.50	13702.50	0.000
	Hayır	191	167.74	32038.50		
BD boyut	Evet	221	191.69	42364.00	17833.00	0.007
	Hayır	191	223.63	42714.00		
Toplam	Evet	221	229.49	50717.50	16024.50	0.000
	Hayır	191	179.90	34360.50		

Tablo 22 incelendiğinde, sosyal içerikli bir projede yer alma değişkeninin sosyal kulüplerin işlevlerine etkisinde sosyal, eğitsel ve ekonomik boyutunda $U=13702,50$, $p= 0.000$ verileri ile herhangi bir projede yer alan öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bireysel ve disiplinsel boyutunda bakıldığında ise $U= 17833$, $p=0.007$ verileri ile herhangi bir projede yer almayan öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Toplam puanda ise $U= 16024,50$, $p= 0.000$ verileri ile yine herhangi bir projede yer alan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın diğer bölümlerinde, araştırmaya ilişkin alan yazın, problem durumu, alt problemler, amaç, önem, yöntem, analizler ve bulgulardan söz edilmişti. Bu bölümde ise süreç boyunca ortaya çıkan bulgular dâhilinde elde edilen sonuçlar özetlenmekte ve önerilerde bulunmaktadır.

Bu çalışmada problem cümlesi “İlkokul ve ortaokullarda uygulanmakta olan sosyal kulüp çalışmalarının öğrenciler üzerindeki işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir. Bu probleme yönelik olarak alt problemler belirlenmiş ve bunlara yanıtlar aranmış, yürütülen çalışmadan elde edilen verilerin analizleriyle bazı bulgu ve yorumlara ulaşılmıştır. Bu bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

Demografik Değişkenlerin Sosyal Kulüplerin İşlevleri Üzerindeki Etkisine Yönelik Sonuçlar

Araştırmada öğretmenler sosyal kulüplerin işlevlerine yönelik olarak sosyal, eğitsel, ekonomik boyut puanında, bireysel ve disiplinsel boyut puanında ve toplam puanda orta düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir.

İncelenen ve irdelenen değişkenlerden cinsiyet, branş, kıdem, fakülte türü, sosyal etkinliklere katılma sıklığı ve sosyal içerikli bir projede yer alma durumuna göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmışken, öğrenim durumuna göre herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Bu çalışmada elde edilen bulgularda cinsiyet değişkeninin sosyal kulüplerin işlevlerine etkisi incelenmiş; sosyal, eğitsel, ekonomik boyut puanında, bireysel ve disiplinsel boyut puanında ve ölçeğin toplam puanında anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır. Oysa benzer çalışmalarda cinsiyet değişkenine yönelik anlamlı farklılıklar bulunamamıştır (Timurlenk, 1998, Kırdar, 2002, Yiğit, 2008, Kılıçarslan, 2009). Yürütülen araştırmada erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Branş değişkeninin sosyal kulüplerin işlevleri üzerindeki etkisi incelendiğinde sosyal, eğitsel, ekonomik boyut puanında, bireysel ve disiplinsel boyut puanında ve toplam puanda anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanında sayısal ders öğretmenlerinin, bireysel ve disiplinsel boyut puanında sınıf öğretmenlerinin ve toplam puan bazında yine sayısal ders öğretmenlerinin diğer ders öğretmenlerine göre daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanı ve toplam puanda sayısal ders öğretmenlerinin daha olumlu görüşe sahip olmalarında; sayısal ders öğretmenlerinin ortaokul seviyesinde ders anlatmaları ve öğrencilerin yaş grubunun ilkokula göre daha yüksek olması ile sosyal kulüplerin uygulanabilirliğinin daha kolay ve anlamlı olacağından sayısal ders öğretmenlerinin olumlu görüş belirtilmiş olabileceği düşünülmektedir. Bireysel ve disiplinsel boyut puanında sınıf öğretmenlerinin daha yüksek puan almasının nedeni olarak, branş öğretmenlerinin ortaokulda farklı sınıflara girmelerinden dolayı öğrencilerin bireysel özelliklerini çok fazla bilmemeleri bunun yanında ilkokulda sınıf öğretmenlerinin aynı sınıfla dört yıl boyunca ilgilenmeleri hem öğrencileri bireysel açıdan daha iyi tanımaları hem de daha iyi disiplinize etmeleri düşünülebilir. Yiğit (2008), Ortaöğretim kurumlarında uygulanan öğrenci kulüplerinin değerlendirilmesi isimli çalışmasında, Kılıçarslan (2009), öğretmenlerin kulüp çalışmalarına ilişkin tutumları çalışmasında ve Timurlenk (1998) İlköğretim Okullarında eğitsel kol etkinliklerinin yönetimi çalışmasında branş değişkenine göre anlamlı farklılığa rastlamamışlardır. Bu çalışmaların branş değişkenine yönelik bulguları, bu araştırmayla örtüşmemektedir.

Sosyal kulüplerin işlevlerinin kıdem değişkenine bağlı olarak incelenmesinde, sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanlarında, bireysel ve disiplinsel boyut puanlarında ve toplam puanda 1-5 yıl kıdem aralığında olan öğretmenlerin almış oldukları puanlar diğer kıdem aralığındaki öğretmenlerin almış oldukları puanlara göre daha yüksektir. Yani 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler sosyal kulüplerin işlevlerine yönelik olarak daha olumlu görüşe sahiptir. Kıdemi az olan ve muhtemelen genç olabilecek öğretmenler, sosyal kulüp çalışmalarının gerçekleştirilebileceği yönünde daha umutlu iken yaş ilerledikçe bu umut düzeyinde azalma olduğu düşünülebilir. Kırdar (2002) da çalışmasında bu araştırmayla paralel sonuçlara ulaşmışken; Timurlenk

(1998) ve Yiğit (2008) ise sosyal kulüpler ile ilgili çalışmalarında kıdem değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrenim durumu değişkeninin sosyal kulüplerin işlevlerine etkisi incelendiğinde; sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanlarında herhangi bir anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır. Buna karşın Kırdar (2002), öğrenim durumu arttıkça öğretmenlerin görüşleri de olumluya yöneldiklerini ve sosyal kulüplerin işlevlerinin yerine getirilebileceğine yönelik daha olumlu düşüncelere sahip olduklarını belirtmiştir ve bu araştırmaya göre farklı sonuçlara ulaşmıştır.

Öğretmenler, mezun oldukları fakülte türünün sosyal kulüplerin işlevlerin etkisine göre de anlamlı farklılıklar göstermektedir. Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenler, sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanlarında, bireysel ve disiplinsel boyut puanlarında ve toplam puanda diğer seçeneğini işaretleyen öğretmenlerden oldukça yüksek puan almışlardır. Yani eğitim fakültesinden mezun olanlar sosyal kulüplerin işlevleri hakkında daha olumlu görüşe sahiptirler. Burada eğitim fakültesi mezunları lehine anlamlı farkın ortaya çıkmasında; eğitim fakültelerinde diğer fakültelere göre öğretmenlik alan bilgisine, eğitim etkinliklerine yönelik öğretimin yapıldığı ve “toplum hizmeti uygulamaları” adı altında derslerin olması -ki bu dersler Yüksek Öğrenim Kurumu tarafından Eğitim Fakültelerinin programlarında yapılan değişiklikler çerçevesinde 2006-2007 öğretim yılından itibaren okutulmaya başlanmıştır (Kuzucu ve Kamer, 2009: 3)- gibi sebeplerin olabileceği düşünülmektedir.

Sosyal etkinliklere katılma sıklığının sosyal kulüplerin işlevlerine etkisi değişkenine göre üniversite eğitimleri sırasında sosyal etkinliklere “üç ayda bir” katılım gösterdiğini belirten öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu gruba dahil olan öğretmenlerin sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanlarında, bireysel ve disiplinsel boyut puanlarında ve toplam puanda daha yüksek puanlar alarak sosyal kulüplerin işlevleri hakkında daha olumlu görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Üniversite eğitimi boyunca hiçbir sosyal etkinliğe katılmayan öğretmenlerin birinci ve ikinci boyut puanları ile toplam puanda en düşük puanı alarak sosyal kulüplerin işlevlerine yönelik en az olumlu görüşe sahip olmaları da dikkat çeken bir diğer sonuçtur. Sosyal etkinliklere katılmayan öğretmenlerin en az olumlu görüşe sahip olmalarının nedeni olarak; bu etkinliklerin bireyin kendini tanıması, kendini daha iyi

ifade etmesi, iletişim ve empati becerilerinin gelişmesi ile sorun çözme yeteneğinin gelişimi noktasında farkındalıklarının düşük seviyede olabileceği düşünülebilir.

Öğretmenler, herhangi bir projede yer alma durumlarının sosyal kulüplerin işlevlerine etkisinde de anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılık sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanlarında ve toplam puanda herhangi bir projede yer alan öğretmenler lehine iken, bireysel ve disiplinsel boyut puanlarında herhangi bir projede yer almayan öğretmenler lehinedir. Sosyal, eğitsel ve ekonomik boyut puanlarında ve toplam puanda sosyal içerikli bir projede yer alan öğretmenlerin daha olumlu görüş bildirmelerinde; bu projelerde yer almanın bireyi sosyalleştirmesi, farklı olaylarla karşılaşarak farklı problemlere çözüm araması ve bu projelerin ekonomik yönden hayata geçirilme olasılığının olması neden olarak düşünülebilir.

ÖNERİLER

Uygulayıcılara Öneriler

1. Sosyal kulüplerin işlevleri hakkında öğretmen, öğrenci, yönetici ve veliler bilgilendirilmelidir.
2. Öğrencilerin sosyal kulüplerde aktif olarak görev alıp çalışmalarını sağlanmalıdır.
3. Sosyal kulüplerin işlevlerini yerine getirmesi adına, sosyal kulüpler ders dışı etkinlik olarak değil, ders programı kapsamına alınmalıdır.
4. Öğretmen ve yöneticilerin kulüp rehber öğretmenliği hakkında hizmet içi eğitim almaları sağlanmalıdır.
5. Okullara sosyal kulüpler alanında uzmanlaşmış rehber öğretmen kadrosu verilmelidir.
6. Sosyal kulüplerin işlevlerini yerine getirmesine ve amacına ulaşmasına yardımcı olacak nitelikte materyaller, öğretmen ve öğrenci kılavuz kitapları hazırlanmalıdır.
7. Sosyal kulüplerin işlevlerinin yerine getirilip getirilmediği konusunda gerekli denetim ve değerlendirmeler yapılmalı, eksik noktalar belirlenmelidir.

8. Sosyal kulüplerin işlevlerinin amacına ulaşması için çeşitli kişi, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmalıdır.
9. Öğrenciler okul yaşantıları boyunca sosyal etkinliklere yönlendirilmelidir.
10. Öğretmen ve yöneticilerin meslek hayatlarında ve günlük yaşamlarında sosyal içerikli projelerde yer almaları sağlanmalıdır.
11. Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği güncellenerek, öğrencinin ilgi ve isteklerine cevap veren, çağa uygun kulüplerin (İnternet Kulübü, Uzay Kulübü,..vb.) kurulabilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

Araştırmacılara Öneriler

1. Benzer bir araştırma, ortaöğretim kurumlarında uygulanan sosyal kulüplerin işlevlerini değerlendirmek için yapılabilir.
2. Yürütülen bu araştırma farklı araştırma teknikleri (görüşme, anket, vb.) kullanılarak yapılabilir.
3. Devlet okullarındaki ve özel okullardaki sosyal kulüp çalışmalarının karşılaştırmalı değerlendirmesinin yapılmasıyla, alanda bir boşluğun doldurulabileceği düşünülmektedir.
4. Sosyal kulüplerin işleyişinde velilerin de işe koşulması adına öğrenci ve velilerin görüşüne dayanan bir araştırma da ilgi çekici olabilir.

KAYNAKÇA

- Akkök, F. (2003). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi öğretmen el kitabı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Aksoy, B. ve diğerleri (2009). *Topluma hizmet uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- AR-GE (Araştırma Geliştirme Birimi), (2011). *İlköğretim okullarında öğrenci kulübü ve toplum hizmeti uygulamalarındaki sorunlar ve çözüm önerileri-Ankara ili örneği*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Geliştirme Müdürlüğü.
- Arslantaş, Ö. (1989). *İlkokullarda eğitici kol çalışmalarında karşılaşılan sorunlar*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Aytuna, H. (1963). *Orta dereceli okullarda öğretmenlik ve problemleri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Barnett, A. L. (2007). “Winners” and “losers”: the effects of being allowed or denied entry into competitive extracurricular activities. *Journal of Leisure Research*. 39 (2). 316-344.
- Başaran, İ. E. (1974). *Eğitim psikolojisi- Modern eğitimin psikolojik temelleri*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi nitelikli okul*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Bayrakçı, M. (2005). Japonya’da eğitim amaçlı bir gezi. *Ankara: Eğitim Dergisi*, 70.
- Binbaşıoğlu, C. (1986). Ders dışı etkinliklerin niteliği, önemi ve değeri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 107, 28-32.
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Okullarda eğitim sorunları*. Ankara: Eğit-der Yayınları. 1. Basım.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Okulda ders dışı etkinlikler*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Bradley, D. (2004). *The Role of Extracurricular activities at saint thomas acquiras catholic secondary school*. Canada. Master Thesis.

- Büyükışık, M. (1989). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik etkinliklerini gerçekleştirme dereceleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Büyükkaragöz, S. S. (1985). *Temel eğitim II. kademe, bağımsız ortaokul ve Ortaöğretim kurumlarında, sınıf öğretmenliği ile ders dışı eğitici çalışmaların değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayınları. 14.Basım.
- Çetin F., Bilbay, A.A. ve Kaymak, D. (2002). *Çocuklarda sosyal beceriler*. İstanbul: Epsilon Yayınları. 2. Basım.
- Çınar, İ. (2002). *İlköğretim okullarında eğitsel kol çalışmaları*.
- Çınar, İ. (2012). *Öğrenci kulüpleri ve demokrasi kültürü*. Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Demir, M. S. (1972). *İlkokullarda eğitsel öğrenci kolları*. Ankara: Nam Matbaacılık.
- Demirel, Ö. (2008). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayınları. 11. Basım.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2008). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayınları. 3.Basım.
- Duruhan, K. ve Demir, S. (2005). Resmi ve özel ilköğretim okullarındaki eğitsel kol çalışmalarının amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 175-185.
- Eroğlu, E. (2008). *İlköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Gökyer, N. ve Zincirli, M. (2011). Kulüp çalışmalarının gerçekleşme düzeylerine ilişkin danışman öğretmen ve kulüp temsilcisi öğrencilerin algıları. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6 (2), 1836-1851.
- Güleryüz, H. (1988). *Eğitici çalışmalar- öğretmen dünyası*. Ankara.
- Gümüş, A. ve Koyuncu, G. (2005). *Eğitim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Ekol Yayınları.

- Gündüz, H. (1997). *Eğitici kol çalışmalarının etkililiği ile ilgili öğretmen ve yönetici görüşleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Karaköy, F. (1995). *İlköğretim okullarında eğitsel kol çalışmaları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: 5. Baskı.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 23. Baskı.
- Karlı, S. (2006). *İlköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmalarının öğrencilerin yöneticilik niteliklerinin gelişmesine katkısı- Beypazarı ilçesinde bir araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Keskin, D. (2005). *İlköğretim okullarında sosyal kulüp faaliyetlerinin durumu*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kılbaş, Ş. (2000). Adana ili liselerinde eğitsel kol çalışmalarının durumuna ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Adana: *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 1-20.
- Kılıçarslan, T. (2009). *Öğretmenlerin eğitici kulüp çalışmalarına ilişkin tutumları*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kırdar, A. (2002). *İlköğretim okulları I. kademe eğitici kol çalışmalarının yeterlik düzeyi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi.
- Kırkpınar, M. (2004). *Lise son sınıf öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine katılım biçimlerinin araştırılması- Muğla ili örneği*. Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kısakürek, M. A. (1979). Çocuk ve eğitsel uğraşlar. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53-59.
- Koçinalı, A. (2008). *Kocaeli ili Gebze ilçesindeki endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin eğitsel kulüplere bakışı*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kodaman, B. (1991). *Abdulhamit devri eğitim hareketleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

- Koos, L.V. (1952). *Preparation for community- college*. Boston. America.
- Kuzucu, K., Kamer, S. T. (2009). *Topluma hizmet uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayınları. 1. Baskı.
- Küçükahmet, L. (2009). *Program geliştirme ve öğretim*. Ankara: Nobel Yayınları, 24. Basım.
- Maarif Vekâleti, (1931). *Köy mektepleri müfredat programı*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Maetozo, M. G. (1983). A wiew from the great wall. *Journal of Physical Education. Recreation and Danse*, February.
- McConel, T.R. (1959). *General nature of development educational psychology*. Englewood Cliffs Prentice-Hall, Inc.
- MEB, (2006). www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/egitim-sistemi.html. Erişim tarihi 14.06.2011. 21:57.
- Odabaşı, Ş. (1988). *Eğitsel etkinliklerin ilkokul 1. sınıf öğrencilerinde ilk okuma- yazma becerilerine etkisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Okuturlar, Ş. (1953). *İlköğretim kılavuzu: tarihçe, teşkilat ve idare*. İstanbul: Şaka Matbaası. 4. Basım.
- Özgüven, İ. E. (1999). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkaptan, E. (2007). *Okullardaki sosyal kulüp etkinliklerinin rekreasyonel açıdan değerlendirilmesi- Adapazarı ortaöğretim kurumlar örneği*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Resmi Gazete, (2005). *Milli Eğitim Bakanlığı ilk ve orta öğretim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği*, 25699.
- Resmi Gazete, (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı ilk ve orta öğretim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği*, 26804.
- Schorling, R., Wingo, G. M., Çev: Pars, V. B. (1957). *İlkokullarda genel öğretim metodu ve uygulama*. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Özen Matbaası.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi. 12. Baskı.

- Simpson, E. L. (1971). *Democracy's stepchildren*. San Francisco. Jossey. BassInc.
- Sorenson, H. ,Çev. Yazgan, G. (1964). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: MEB Basınevi.
- Şahan, G. (1995). *İlköğretim okullarında eğitici çalışmaların değerlendirilmesi -Ankara ili örneği*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1.Baskı.
- Tan, H. (1975). *Rehberliğin esasları*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 4. Baskı.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2010). *Serbest etkinlikler*, sayı: 6181.
- Talim Terbiye Kurulu Kararları, (2014). *İlköğretim kurumları haftalık ders saatleri*, www.kumlu.meb.gov.tr, 03/01/2014.
- Tezcan, M. (1994). *Boş zamanların değerlendirilmesi sosyolojisi*. Ankara: Atilla Kitabevi, 4. Baskı.
- Timurlenk, M. (1998). *İlköğretim okullarında eğitsel kol etkinliklerinin yönetimi- Kars örneği*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Töremen, F. (2010). *Eğitim bilimine giriş*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık 1. Basım.
- Türk Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar, (2001). <http://www.meb.gov.tr/Stats/ist2001/Bolum1s1.htm>, 10.09.2013.
- Ulucan, M., Yaprak, K.Ü. ve Kırnık, D. (2010). Öğrencilerin kulüp çalışmalarına yönelik tutumları. *9.Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20-22 Mayıs 2008, ss 574-582. Elazığ, Türkiye.
- Veznedaroğlu, R. L. (2007). *Okulda ve sınıfta örtük program*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış doktora tezi.
- Yavuzer, H. (1987). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yiğit, N. (2008). *Ortaöğretim kurumlarında uygulanan öğrenci kulüplerinin değerlendirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Ek1. Sosyal Kulüplerin İşlevlerini Belirleme Ölçeği

SOSYAL KULÜPLERİN İŞLEVLERİNİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ

	HİÇ Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Sosyal kulüp çalışmaları;					
1. öğrencilerin akademik başarılarını arttırmaktadır.	1	2	3	4	5
2. öğrencilerin okula olan ilgilerini arttırmaktadır.	1	2	3	4	5
3. öğrencilerin üretkenliğini arttırmaktadır.	1	2	3	4	5
4. öğrencilerin ileriki yaşamlarına katkı sağlamamaktadır.	1	2	3	4	5
5. öğrencilere düşündüklerini deneme olanağı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
6. öğrencilere ilgi alanlarına yönelik olarak kendilerini geliştirme imkânı sunmaktadır.	1	2	3	4	5
7. öğrencilerin tartışma yöntemini kullanmalarına olanak sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
8. öğrencileri başarıya götürmemektedir.	1	2	3	4	5
9. öğrencilere bilimsel düşünme imkânı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
10. öğrencinin girişimciliğini arttırmaktadır.	1	2	3	4	5
11. öğrencilerin estetik bilincini geliştirmektedir.	1	2	3	4	5
12. öğrencilerin duygusal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.	1	2	3	4	5
13. öğrencilerin sorumluluk duygularının gelişimine katkı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
14. öğrencilerin zihinsel gelişimine katkı sağlamamaktadır (Satranç Kulübü vb.).	1	2	3	4	5
15. öğrencilere problem çözme becerisi kazandırmaktadır.	1	2	3	4	5
16. öğrencilerin yeteneklerinin farkına varmalarını sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
17. öğrencilere boş zamanlarını etkili kullanma becerisi kazandırmamaktadır.	1	2	3	4	5
18. öğrencilerin empati becerilerini geliştirmektedir.	1	2	3	4	5

SOSYAL KULÜPLERİN İŞLEVLERİNİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Sosyal kulüp çalışmaları;					
19. öğrencilere teknolojiyi etkili kullanma becerisi kazandırmaktadır.	1	2	3	4	5
20. öğrencilerin sosyalleşmelerini sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
21. öğrencilerin toplumsal sorunlara ilgilerini azaltmaktadır.	1	2	3	4	5
22. öğrencilere etik değer bilincini kazandırmaktadır.	1	2	3	4	5
23. öğrencilerin grup içi iletişimi etkili kullanmalarını sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
24. öğrencilere çevre koruma bilincini kazandırmamaktadır.	1	2	3	4	5
25. öğrencilerin grup içi paylaşımlarını azaltmaktadır.	1	2	3	4	5
26. öğrencilere topluma hizmet etme konusunda duyarlılık kazandırmamaktadır.	1	2	3	4	5
27. öğrencilere milli değerleri tanıma imkânı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
28. öğrencilere milli değerleri tanıma imkânı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
29. öğrencilerin iyi bir yurttaş olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
30. öğrencilere demokrasi bilincini kazandırmaktadır.	1	2	3	4	5
31. öğrencilere kendi kendilerini örgütleyebilme becerisi kazandırmaktadır.	1	2	3	4	5
32. öğrencilere liderlik özelliği kazandırmaktadır.	1	2	3	4	5
33. öğrencilere seçme / seçilme hakkını kullanma olanağı sunmamaktadır.	1	2	3	4	5
34. öğrencilere insan haklarına saygılı olma bilincini kazandırmaktadır.	1	2	3	4	5
35. öğrencilere öz denetim (otokontrol) davranışı kazandırmamaktadır.	1	2	3	4	5

SOSYAL KULÜPLERİN İŞLEVLERİNİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Sosyal kulüp çalışmaları;					
36. okul düzenine katkı sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
37. öğrencilerin suça karşı olan eğilimlerini arttırmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
38. öğrencilerin kuralların gerekliliğini fark etmelerini sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
39. öğrenciye planlı / programlı yaşama bilincini kazandırmamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
40. öğrencilerin /belirli kurallar dahilinde/ öğretmen ve yöneticilerle olan ilişkilerini düzenlemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
41. öğrencilere bütçeyi doğru kullanma becerisi kazandırmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
42. öğrencilere hesap yapma becerisi kazandırmaktadır (Kooperatifçilik kulübü vb.).	☐	☐	☐	☐	☐
43. öğrencilere tutumlu olma bilincini kazandırmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
44. öğrencilerin aile ekonomilerine katkıda bulunmalarını sağlamaktadır (Kooperatifçilik kulübü vb.).	☐	☐	☐	☐	☐
45. öğrencilerin doğal kaynakları ekonomik kullanmalarını sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 2. İzin Belgesi Örneği

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 94104669/100/ 7023

Konu : Anket Çalışma İzni (Abdulkadir SAĞLAM)

10/06/2013

İL MAKAMINA

İlgi: İlginin 10.06.2013 tarihli dilekçesi

Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yüksek lisans öğrencisi olarak öğrenimine devam etmekte olan Abdulkadir SAĞLAM'ın "İlköğretim Okullarındaki Sosyal Kulüp Çalışmalarının Öğrenci Üzerindeki İşlevlerinin İncelenmesi" konulu araştırmaları kapsamında Van merkez ilkokul/ortaokul öğretmenlerine anket uygulama isteği ile ilgili dilekçe ekte gönderilmiştir.

Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yüksek lisans öğrencisi olarak öğrenimine devam etmekte olan Abdulkadir SAĞLAM'ın söz konusu anket çalışması 28.02.2007 tarih ve 1084 sayılı Bakanlık Onayı ile yürürlüğe giren "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi"nin 5. maddesi kapsamında belirtilen esaslara göre Araştırma Değerlendirme Komisyonumuzca değerlendirilerek, araştırma kapsamında yapılacak olan anket, gözlem, mülakat vb. uygulamalarının; müdürlüğümüze bağlı merkez ilkokul/ortaokul öğretmenlerine bizzat araştırmacı tarafından, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde ve anket araştırma çalışması tamamlandıktan sonra araştırma sonuç raporunun bir örneğinin müdürlüğümüze verilmesi koşuluyla gerçekleştirilmesinde herhangi bir sakınca olmadığı anlaşılmıştır.

Bir örneği müdürlüğümüze muhafaza edilen (4 Sayfa, 49 Soru) anket çalışma örneği çalışmasının müdürlüğümüze bağlı merkez ilkokul/ortaokul öğretmenlerine 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı ikinci dönemi içinde 10.06.2013-14.06.2013 tarihleri arasında uygulanması müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Uygun bir şekilde arz ederim

Gıyasettin SUBAY
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Muhlis CEYLANI
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
... / 06 / 2013

Ebubekir KAÇMAZ
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü V

VAN İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Abdurrahman Gazi Mah. İskele Cad.
65040 - VAN
Telefon : 0(432) 222 41 62 -67
Fax : 0(432) 222 41 61
e-posta : vanmem@meb.gov.tr
İnternet : http://van.meb.gov.tr

